Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 81 (9827). ● 1990 йил 27 апрель ● жума ● Баҳоси 3 тийин.

КПСС Марказий Комитетида кенгаш

23-24 апрель кунлари КПСС Марказий Комитетида иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларининг, КПСС ўлка, область комитетлари, бир қанча шаҳар ва район комитетлари секретарларининг кенгаши бўлди. Унда ҳозирги шароитда партиянинг ғоявий-сиёсий ишлари масалалари кўриб чиқилди.

Кенгашни КПСС Марказий Комитети мафкура бўлимининг мудири А. С. Капто очди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. А. Медведев доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Ж. Ҳ. Ҳамидов, КПСС Воронеж область комитетининг секретари В. И. Зарубин, КПСС Хабаровск ўлка комитетининг секретари Г. Н. Гончарова, КПСС Челябинск область комитетининг секретари Ю. М. Александрович, СССР алоқа министрининг ўринбосари Е. А. Манякин, Украина Компартияси Марказий Комитетининг секретари Л. М. Кравчук, КПСС Москва шаҳар комитети мафкура бўлими мудири А. И. Смирнов, КПСС Ленинград шаҳар комитетининг секретари В. А. Ефимов, КПСС Марказий Комитети Халқаро бўлими мудирининг биринчи ўринбосари Р. П. Федоров, СССР

(Давоми 2-бетда).

СССР ПРЕЗИДЕНТИ М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ УРАЛ ДИЁРИДАГИ УЧРАШУВЛАРИ

СВЕРДЛОВСК, 25 апрель. (ТАСС махсус мухбирлари). СССР Президенти М. С. Горбачев бугун мамлакатимизнинг энг катта саноат ва илмий марказларидан бирига келди.

Свердловск аэропортида Михаил Сергеевични вилоят раҳбарлари, жамоатчилик вакиллари кутиб олдилар. Русларга хос анъанавий меҳмондўстлик кўрсатилди.

Президент СССР Федерацияси кенгаши ва президентлик кенгашининг қўшма мажлисида мамлакатни бошқариб туриладиган бозор хўжалигига ўтказиш йўллари муҳокама қилинганидан сўнг бир ҳафта ўтгач Уралга келди. Ушбу программани, М. С. Горбачев таъкидлаганидек, қайта қуришдан манфаатдор барча кучларни жипслаштирмасдан, меҳнат коллективлари билан батафсил маслаҳатлашмасдан бажариш мумкин эмас.

Despite Уралнинг...

Уларни ҳақли равишда давлатимизнинг таянч қалқони деб атайдилар. Бу регион — Ватанимиз оғир саноатининг карвонбошиси, битмас-туганмас табиий бойликлари, ўз усталарининг истеъдоди билан шуҳрат топган ўлкадир. Меҳнат аҳли билан маслаҳатлашиш, уларнинг жамиятимиз турмуши туб қатламларига тааллуқли қайта қуриш жараёнларини қандай қилиб жадаллаштириш кераклиги хусусидаги фикрлари Президент учун муҳимдир, чунки улар миллионлаб совет кишиларининг фикр-ўйлари ва орзу-умидларини акс эттиради.

Ўтган беш йилликда Свердловск шаҳри ва вилоятининг ҳаётида кўп ўзгаришлар бўлди. Ижтимоий масалаларга, иқтисодий муаммоларга аввалгига қараганда кўпроқ эътибор берилаётган бўлсада, уларни жиддий ва танқидий таҳлил этиш учун ураликлар етарли асосга эгадирлар. Йил бошида вилоят хўжалик ҳисобига ўтган эди, лекин у, оқсаб қолмоқда. Уй-жой билан боғлиқ аҳвол мураккаб бўлиб қолмоқда, табиатни муҳофаза қилиш тадбирлари етарли эмаслиги кўриниб турибди.

Вужудга келган аҳволдан қутилишнинг йўли борми? Кучларни қайта қуришнинг ҳал қилувчи йўналишларига жамлаш, асоссиз равишда чўзилиб кетган ўтиш даврини қисқартириш, иқтисодий ислоҳотни жадаллаштиришга омил бағишлаш учун кучларни қай тарзда жипслаштириш керак? — Президентнинг «Уралмаш» ишчилари билан бошланган суҳбатларидаёқ асосий муаммога айланган масалаларнинг доираси ана шундан иборат бўлди.

Улкан машинасозлик корхонасининг шон-шуҳрати, 50 минг кишилик коллективининг ўзига хос амалий ишлари мамлакатимизнинг ҳамма еридагина эмас, айни вақтда чет элларда ҳам маълумдир. Ўрмаловчи, кон қазувчи экскаваторлар ва халқ истеъмоли моллари, бурғулаш қурилмалари ва узлуксиз қуйилма машиналари — бу йил ана шу бутун маҳсулотнинг умумий қиймати 600 миллион сўмдан ошиб кетди.

Президент «Уралмаш»нинг бош заводига келган дақиқаларда корхона темир йўлларидан бутунлай янги хилдаги бурғулаш қурилмаси ускуналарининг сўнгги туркумини ортиб жўнатдилар. Бу техника Каспий бўйи нефтчиларининг ўн километр чуқурликда олиб бориладиган ишларда илғор технологияни қўлланишига ёрдам беради.

Маҳсулот етказиб бериш муддатларига аниқ риоя этилди. Сўз ва иш бирлиги свердловсклик машинасозларнинг иш услубидир. Лекин ташвишли хабарлар ҳам пайдо бўлди: бирлашма ўтган йили шартномавий мажбуриятларни тўла бажара олмади. Бу фақат шериклар айби билангина рўй бергани йўқ: «Уралмаш»ни техникавий жиҳатдан тубдан қайта жиҳозлаш керак. Бунда сусткашлик қилиш мумкин эмас.

Аммо улкан саноат корхонаси ўтиб ишлаётган хўжалик ҳисоби принциплари идораларнинг буйруқбозлигига дуч келди. Натижада машинасозлар ўтган йили ишлаб топган 136 миллион сўм фойда энг асосий иш — корхонани тубдан янгилаш учун етмай қолди.

Шундай бўлгач, иқтисодиётни «ўлик нуқта»дан қандай қилиб силжитиш мумкин? Силжитиш эса зарур — мазкур вазифа бугун қайта қуриш учун асосий вазифага айланди. Меҳнат коллективларининг ушбу масалани ҳал этишни жадаллаштиришдаги имкониятлари қандай?— энг эски цехлардан бири — темирчилик-пресслаш цехида ана шу ҳақда ошкора, баъзида ўткир фикрлашув бошланиб кетди.

Президент шу ернинг ўзида, «Уралмаш»да яратилган тўрт тонналик прессни ишлатаётган бригада аъзолари билан танишади. Операторлар М. С. Горбачевга цех коллективи ишни тўхтатмасдан — ишлаб чиқариш туркумининг ўзига хос хусусияти шундай — топшириқни сўзсиз бажаришга эришиш учун ўз кучларини қандай тақсимлаётгани ҳақида гапириб бердилар. Биз бунга катта қийинчилик билан эришаяпмиз, дейишди улар, бироқ бошқача бўлиши мумкин эмас — давр иложи борича кўпроқ куч-ғайрат сарфлашни талаб этмоқда. Шундай қилиб ўзингни бутунлай ишга бағишлашга тўғри келяпти. Бригада аъзоларидан бири — партиясиз, асли ураллик, насл-насаби ишчи, икки фарзанднинг отаси, тўртинчи разрядли темирчи, 33 ёшли Николай Ладушин ўз ҳаётий йўлини шундай ифодалади:

— Биз ҳозир бошқаларга эмас, фақат ўзимизга ишонишимиз керак. Буни ҳамма тушуниши муҳимдир. Митинглар билан, маҳмаданалик билан, иш ташлашлар билан мамлакатни қутқариб бўлмайди. Ҳар бир киши, ҳар бир коллектив виждонан ишлаши, ўзи бўларчиликка йўл қўймаслиги керак. Ана ўшанда иш ҳақимиз ҳам баракали бўлади. Миллионлаб совет кишилари мамлакат иқтисодиётини соғломлаштиришга, туб иқтисодий ислоҳотни амалга оширишга шундай ҳисса қўшишлари керак. «Юқоридан» буни амалга оширишга қаратилган тадбирлар ҳар бир иш жойида мустаҳкамланмоғи лозим. Ишда яхши кайфият бўлмаса, энг зўр туб режаларни ҳам рўёбга чиқара олмайсан. «Уралмаш»да ишчи кайфияти тўғрисида суҳбат бўлганлиги ҳам қонуний ҳолдир.

— Мен, деди М. С. Горбачев,— инсон руҳан бардам экан, уни жисмонан бука олмайдилар, йўлдан ҳам тойдира олмайдилар, деб ҳисоблайман. Ҳозир кўп нарсаларни ойдинлаштирадиган даврдир. Анча нарсаларни аниқлаб ҳам олдик. Митинглардан ишга ўтяпмиз. Бу борада ҳам ишимиз кўп. Акс ҳолда фақат гапларга кўмилиб кетамиз. Ҳозир ўзгаришлар сари қатъий бурила бошлаймиз, деб ўйлайман. Лекин бир ёқадан бош чиқариб бурилиш қилиш керак, деб сўзида давом этди Президент. Агар сиз бурилиш тарафдори бўлмасангиз, ҳеч нарса бўлмайди. Шундай катта мамлакатни буриб юбориш жўн иш эмас. Шундай бурилиш қилиш керакки, ҳамма нарса бузилиб кетмасин. Кўп нарсаларни алмаштиришга, олиб ташлашга тўғри келади, лекин уларни охиригача олиб ташламаслик керак.

Ҳозир таяниш мумкин бўлган ҳамма нарса бор. Қудратли ишлаб чиқариш базаси бор, лекин уни замонавийлаштириш даркор. Етарли илмий имкониятлар ҳам бор. Одамларимиз маълумотли, лекин уларга омиллар ҳам, масъулият ҳам етишмаяпти. Бир томондан, одам ишга бошқачароқ муносабатда бўлиши учун омиллар керак. Иккинчи томондан эса омиллар осонлик билан пайдо бўлмайди, чунки феъл-атворимиз ўн йиллар мобайнида шаклланган.

Президент ишчиларга шундай савол билан мурожаат этди:

— Сиз қандай ўйлайсиз? Келинглар, шу ҳақда ҳозир ошкора фикрлашиб олайлик. Акс ҳолда бўлмайди. Яхши яшашга қарор қилдикми, демак ҳамма нарсани ўзгартириш зарур. Уни ўзимиздан бошлашимиз керак. Агар ўзимизни ўзгартирмасак, турмуш ўзгармайди.

Сўнгра бошланган қизғин суҳбатда ишчилар ўзгаришларни тартиб ўрнатишдан бошлаш ўткир зарурат эканлигини таъкидладилар. Хўжалик ҳисоби чинакамига амал қилмаяпти. Штурмчилик авж олмоқда. Яна: свердловликлар магазинларда ҳатто ўзлари ишлаб чиқарган нарсалар сотилаётганини кўришмаяпти. Хуллас, бозор муносабатларига ҳозирча анъанавий маъмуриятчилик тўсиқлари халақит бермоқда. Шу сабабли, дейишди суҳбат қатнашчилари, ўз меҳнатимизнинг реал самарасини сезмаяпмиз.

Пайванд асбоблари ишлаб чиқариш корхонасининг даволаш-соғломлаштириш комплексини кўздан кечириб, «Кулинария» магазинида бўлингандан кейин бирлашма территориясида яна суҳбат бошланади.

Уралмашчилар савдо-тақсимлаш муносабатлари системасига эътироз билдирадилар. Нима учун бизнинг экскаваторларимиз, бурғилаш машиналаримиз, вагонларимиз бутун иттифоқ бозорига бир маромда келиб турибдию, Воронеж ва Вильнюс телевизорлари, Москва ва Саратов холодильниклари, бошқа молларнинг Свердловскда уруғи қуриб кетган? деб сўрашди улар. Наҳотки мамлакатдаги барча заводлар тўхтаб қолган бўлса? Ахир, биз Уралда ишлаяпмизку, яна чакки ишламаяпмиз.

Пўлат эритувчилардан бири олдин луқма ташлаб, ҳаммани кулдирди:

— Ҳайрият янги «байрамга» ҳам етиб келдик: кеча цехда лаб бўёқ тақсимлашди...

Лекин ана шу ҳазилдан сўнг биздаги товар танглиги сабаблари, дуч келган нарсани харид қилиш каби бирданига пайдо бўлмаган нарсалар тўғрисида чуқур ва маъюс гап бошланди. Бундай танглик пештахталардан лаб бўёқдан тортиб холодильниккача ҳаммасини супириб кетди.

— Сизларни ҳаяжонга солаётган нарсалар,— деди М. С. Горбачев,— мени ҳам ташвишга солмоқда. Кўп муаммолар тўпланиб қолган, албатта. Бинобарин, уларни асосли равишда, ҳаммамиз биргалашиб ҳал қилишимиз керак. Биз ҳозир шунга яқинлашмоқдамиз, барча корхоналарни, ҳар бир кишини иқтисодий ислоҳотга жалб этиш учун структуравий ўзгаришларни қилмоқдамиз. Бизга жуда оғир мерос қолган, давр эса кескин бурилиш зарурлигини тақозо эта бошлади.

Ҳозир янги нархлар, шу жумладан оғир саноатда амал қилаётган нархлар лойиҳасини тайёрлаш юзасидан катта иш қилинди. Бу ишда, деб давом этди Президент, жадаллаштиришни тайёрлашда корхоналарнинг ўзлари иштирок этишларини хоҳлаймиз. Буларнинг ҳаммасини биз биргаликда ҳал этишимиз лозим, бунинг учун эса 6—8 ой ичида иқтисодий ислоҳотни жадаллаштириш масалаларини биргаликда ишлаб чиқишимиз керак.

Хуллас, ҳозир кимдир нархларнинг янги сиёсати билан сизларни «фалаж этиб даволамоқчи» бўлишаяпти деган ғояни тиқиштиришса, бунга ишонманглар. Биз бу ишларни бозор учун эмас, балки бозор орқали, корхоналарнинг мустақиллигини ошириш орқали, янги ишлаб чиқариш алоқалари, ҳар бир кишининг хўжалик соҳасидаги ташаббуси орқали иқтисодиётни янгилашнинг янги даражасига чиқиб олиш учун қилаяпмиз. Ислоҳотнинг барча асосий масалалари юзасидан ишчилар синфи билан маслаҳатлашамиз, деб келишиб олган эдик. Бу эса сизлар билан учрашувимнинг асосий вазифаларидан биридир.

Суҳбат мавзуси умуман мамлакатдаги нарх-наво ислоҳотидан «кўча нархлари»га, яъни ўша олибсотарларга, ҳамма жойда, шу жумладан Свердловскдаги мевафурушларга ўтади.

— Нима учун уралмашликларнинг ўзлари депутатлар билан биргаликда бундай кооперативлар масаласини ҳал қилиша олмайди?— деб сўрайди Михаил Сергеевич. Ишчилар Президентга берган саволлар орасида бундай савол ҳам бор эди:

— Уралга келишингиз натижасида бизнинг ҳаётимизда яхшилик сари ўзгариш бўлади, деб умид қилиш мумкинми?

— Сафарим Урал тўғрисидаги тасаввуримни бойитади, деб умид қилаяпман,— деб жавоб қилди Михаил Сергеевич. Бир томондан бу — мамлакатимизнинг умуртқасидир. Бу ўлканинг одамлари фақат Россия Федерациясига эмас, балки бутун мамлакатга жуда муҳим, керакли буюмларни етказиб беришмоқда. Бу ерда оғир саноат мужассамлашган. Бу равшан. Иккинчи томондан, ўлканинг ҳиссаси жуда катта, ривожланиши эса орқада қолган. Оғир саноатга жамғармалар сарфланаверди, мудофаа саноати кучайтирилаверди, ижтимоий соҳа эса бошқа суръатлар билан ривожланди, бунинг устига экология муаммолари ҳам тўпланиб қолди. Шунинг учун ҳам биз ҳаммамиз биргалашиб вазиятни идрок этишимиз ва сабоқларни ҳисобга олишимиз, келгуси беш йилликка режалар тузаётганимизда хулоса чиқариб олишимиз лозим бўлади, деб ўйлайман. Бу ерда ишни Урал кўпроқ инсонга хизмат қиладиган қилиб йўлга қўйиш лозим. Агар Уралга хўжалик жиҳатидан катта мустақиллик бериб қўйилса у ҳамма нарсани керакли томонга буриб юбора олади, кўп иш қила олади.

Ҳақиқатда, нима бўлаяпти: бу жойда ер кўп эмас, у сизлар учун қимматбаҳо бойлик. Аммо ана шу ер ардоқланмаган. Бу ерда ҳар сигирдан 5 минг литрдан сут олиш учун, ҳосил юқори бўлиши учун ҳам ҳамма нарсани ардоқлаш керак. Натижа бериши учун ерни даволаш ва ардоқлаш керак.

Берилган саволнинг моҳиятига келганда мен ҳозир ҳеч нарсани ваъда қила олмайман, деб давом этди М. С. Горбачев, бу хусусда ваъда беришим ноўрин бўлур эди, деб ўйлайман. Лекин шу нарса ҳақиқатки, Москвада вужудга келган таассуротни мен шу ерда текшираяпман. Сизлардан жиддий эътирозларни, ҳақли танқидни эшитаяпман.

М. С. Горбачев корхоналар билан танишиб чиққач, завод бошқармаси биносида бирлашма ишчилари, инженер-техник ходимлари, меҳнат коллективи кенгаши вакиллари, партия фаоллари билан учрашди.

Учрашув ҳақидаги батафсил ҳисобот матбуотда эълон қилинади. Заводда бўлган чоғида М. С. Горбачев «Уралмаш»да ишлаб чиқариладиган халқ истеъмол моллари кўргазмасини кўздан кечирди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига номзод, РСФСР Министрлар Совети Раиси А. В. Власов, СССР Президентлик кенгашининг аъзоси В. А. Ярин, КПСС Марказий Комитетининг секретари О. Д. Бакланов, КПСС Свердловск область комитетининг биринчи секретари А. П. Гусев, халқ депутатлари область Советининг раиси В. М. Власов «Уралмаш»да М. С. Горбачев билан бирга бўлдилар.

ЛИ ПЭННИНГ МОСКВАДА БЎЛИШИ

МОСКВА. Кремлда СССР Министрлар Советининг Раиси Н. И. Рижков билан Ли Пэн ўртасидаги музокаралар давом эттирилди. Томонлар иккала давлатдаги вазият, Совет Иттифоқи ва Хитойда турмушнинг турли соҳаларида юз бераётган ўзгаришларнинг йўналишлари ҳақида бир-бирларига ахборот бердилар.

Музокара қатнашчилари ҳозир жаҳонда жиддий ўзгаришлар юз бераётган пайтда давлатларимиз ва ҳукуматларимиз раҳбарлари ўртасидаги ҳозирги замоннинг асосий муаммолари, социалистик қурилишнинг долзарб масалалари юзасидан қарашлар ва позицияларни қиёслашга имкон берадиган шахсий мулоқотлар ғоят муҳим деган фикрга келдилар.

Музокаралар хайрихоҳлик, ошкоралик ва ҳамжиҳатликка хос бўлган дўстона вазиятда ўтди.

Музокаралар тугаганидан кейин Совет—Хитой ҳужжатлари имзоланди.

* * *

Москвадаги Дўстлик уйида Ли Пэн Совет—Хитой дўстлиги жамияти вакиллари ҳамда ХХРда ишлаган совет мутахассислари билан учрашди.

* * *

ХХР Давлат Кенгашининг раиси В. И. Ленин Мавзолейига борди ва гулчамбар қўйди. Кремль девори ёнидаги Номаълум аскар қабрига ҳам гулчамбар қўйилди.

(ТАСС).

Ноҳия ҳисобот-сайлов партия конференциялари

ЎРТА ЧИРЧИҚ

XXXVIII Ўрта Чирчиқ ноҳия ҳисобот-сайлов партия конференцияси бўлиб ўтди.

Конференцияда тўғридан-тўғри овоз бериш билан М. Б. Икромов ноҳия партия комитетининг биринчи котиби ва бюро аъзоси, В. А. Нестеренко ноҳия партия комитетининг иккинчи котиби ва бюро аъзоси, М. Т. Маҳсумова ноҳия партия комитетининг котиби ва бюро аъзоси этиб сайландилар.

Ноҳия партия комитети ва ноҳия партия ташкилотининг назорат тафтиш комиссияси XXIV Тошкент вилоят ҳисобот-сайлов партия конференциясига делегатлар сайланди, Ўзбекистон Компартиясининг XXII съезди, КПСС-нинг XXVIII съездига делегатлар қилиб сайланиш учун номзодлар, юқори партия ташкилотларининг сайлаб қўйиладиган органлари таркибига номзодлар тавсия қилинди.

Ноҳия партия комитетининг бўлиб ўтган пленумида бюро сайланди, ноҳия «Машъал» газетаси муҳаррири тасдиқланди.

Шунингдек, ноҳия партия ташкилотининг назорат тафтиш комиссияси пленуми бўлди, пленум илгари ноҳия партия комитети ҳузуридаги партия комиссиясининг раиси бўлиб ишлаган Р. И. Шерматовни комиссия раиси этиб сайлади.

Конференцияда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби Р. А. Попов нутқ сўзлади.

Конференция ишида Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилоят комитетининг котиби В. Г. Гордиенко қатнашди.

СЕРГЕЛИ

Сергели ноҳия ҳисобот сайлов партия конференцияси бўлиб ўтди.

Конференцияда тўғридан-тўғри овоз бериш йўли билан А. А. Манасов ноҳия партия комитетининг биринчи котиби ва бюро аъзоси, М. Ҳ. Ҳасанова ноҳия партия комитетининг иккинчи котиби ва бюро аъзоси этиб сайландилар.

Ноҳия партия комитети ва ноҳия партия ташкилотининг назорат-тафтиш комиссияси, XXVII Тошкент шаҳар ва XXIV Тошкент вилоят ҳисобот-сайлов партия конференцияларига делегатлар сайландилар. Ўзбекистон Компартиясининг XXII съездига, КПССнинг XXVIII съездига делегатлар сайлаш учун номзодлар, юқори партия ташкилотларининг сайлаб қўйиладиган органлари таркибига номзодлар тавсия қилинди.

Конференцияда Тошкент шаҳар партия комитети бюроси аъзоси, халқ депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети раиси Ш. Р. Шоабдураҳимов нутқ сўзлади.

Конференция ишида Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети котиби К. Р. Расулев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий Советининг транспорт, йўл хўжалиги, алоқа ва информатика доимий комиссияси раиси Г. З. Заҳриддинов қатнашдилар.

Суратда: учрашувда республика Президенти И. А. Каримов нутқ сўзлаётган пайт.

А. Горокрик олган сурат.

У КУНЛАРНИНГ ШУҲРАТИ ЎЧМАС!

Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари ва учала даражадаги барча Шуҳрат орденларининг соҳиблари бўлган ўзбекистонликлар байрамона либосда, жанговар мукофотларини кўкракларига тақиб тантанали учрашувга келдилар. Ғалабанинг 45 йиллигига бағишланган бу учрашув 25 апрель куни Уруш ва меҳнат ветеранлари Ўзбекистон жумҳурият кенгашида бўлиб ўтди. Уни кенгаш раиси Р. Ғуломов очди.

Учрашувда Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. А. Каримов нутқ сўзлади.

Биз ҳаммамизни бирлаштириб турган энг яхши хислат ва фазилатлардан баҳраманд бўлиш учун тарихимизга қайта-қайта мурожаат қиламиз, дейилди учрашувда. Ўзбекистонликлар фашизмга қарши олиб борилган даҳшатли жангларда кўрсатган қаҳрамонлик ўтмишимизнинг шонли саҳифаларидан биридир. Уруш қатнашчилари урушдан кейинги йилларда ҳам олдинги сафларда бўлдилар, улар мамлакатга халқ хўжалигини тиклаш ва мустаҳкамлашда ёрдам бердилар. Бугун иқтисодиёт ва сиёсат, фан ва маданиятнинг барча соҳаларида чинакам инқилобий ўзгартишлар рўй бераётган вақтда, биз — жумҳурият аҳолиси ветеранларнинг қўллаб-қувватлашига, уларнинг доно маслаҳатига, ёшларни тарбиялашда оталарча ёрдамига ғоят муҳтожмиз.

Учрашувга турли касб эгалари, турли миллат кишилари йиғилишганди. Лекин уларни жуда кўп нарсалар бирлаштириб турибди. Бугун бекордан бекорга мунозара қиладиган вақт эмас, нафсониятни бир ерга йиғиштириб қўйиб, умумий ишимиз йўлида бирлашиш керак. Фақат шундагина Ўзбекистон халқ хўжалигини қайта қуришда муайян муваффақиятларга эришиш, жумҳуриятимиз мамлакат ягона халқ хўжалик комплексида ўзига муносиб ўрин оладиган юксак даражага эришиши мумкин.

И. А. Каримов учрашувга келганларни Ғалабанинг бўлажак 45 йиллиги билан самимий табриклади. Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари ва учала даражадаги Шуҳрат орденларининг соҳибларига Уруш ва меҳнат ветеранлари Ўзбекистон жумҳурият кенгаши ҳайъатининг фахрий ёрлиқларини, эсдалик совғаларини топширди.

Учрашувда Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси М. И. Иброҳимов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Ташкилий-партиявий ва кадрлар иши бўлимининг мудири П. В. Догонкин, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари А. И. Фозилбеков қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

Пилла қурти боқишга тайёрмисиз?

РЕЖА—170 ТОННА

Коммунистик ноҳиясида бу йил 185 тонна пилла олиш мўлжалланаяпти. Аслида режа йил бошидаёқ 170 тонна қилиб белгиланган эди. Лекин имконият, шарт-шароит бор экан яна 15 тонна устама маҳсулот топширилишини фақат маъқуллаш мумкин.

Ҳозир ноҳияда май ойидаги мавсум юмушларига зарур ҳозирлик ва лозим бўладиган чоралар кўриб қўйилган. Аслида бу тайёргарлик қиш ойлариданоқ бошланган, бригада бошлиқлари, қурт уруғини жонлантирувчилар, лаборантлар билан бир неча кунлик семинарлар ўтказилган эди. Яна бунга қўшимча, бу йил ноҳия бўйича тарқатилажак 3 минг қути қуртни боқмоқчи бўлаётган 2,5 минг киши билан хўжаликларда бўлиб суҳбатлашилди ҳам.

Пилла етиштириш, мавсумни қандай ўтказиш юзасидан бўладиган ўқишлар нима берди?

Бу саволга ноҳия пилла тайёрлаш идорасининг бошлиғи Бозор Улуғхўжаев семинарларнинг яхши ўтиши, албатта, олинажак маҳсулотнинг салмоқли ва сифатли бўлишига ёрдам беради, чунки пилла навлари тез-тез ўзгариб туради, бир зот учун маъқул бўлган қаров иккинчи бир зот учун тўғри келмайди ҳамда ўқишларнинг бу масалаларни ойдинлаштириб олинишида тажрибанинг билим билан қўшиб олиб борилишида ғоятда зарур эканлигини айтдилар.

Пиллачиликдаги яна бир муҳим ва назаримизда асосий бўлган муаммолардан бири — маҳсулот учун ҳақнинг қандай тўланиши масаласидир. Модомики, пилланинг харид нархлари ҳозирча ошмаган ва қурт боқиш хўжаликларга қимматга тушаётган экан ноҳияда бу муаммони қандай ҳал қилишмоқчи бўлишяпти?

Жуда оддий. Хўжаликлар пиллага ҳақ тўлаш тадбирларини ишлаб чиққанларида энг биринчи навбатда одамлар меҳнатини қадрлашни кўзда тутадилар, майли хўжалик зиён кўрса ҳам. Мисол учун Свердлов номли, «Правда», Жамбул номли, «Политотдел», «Ленинский путь», Карл Маркс номли колхозларда пилланинг олий нави учун 10 сўм, биринчи навга 8,5, иккинчисига 8 сўмдан ҳақ белгиланган. Бошқа жойларга қиёс қиладиган бўлсак маҳсулот учун бундай тўловнинг белгиланганлигини яхши дейиш мумкин. Қурт боқиш учун талабгорлар кўп бўлганлигининг боиси ҳам шундан.

Мавсумда зарур бўладиган жиҳозлар тахт қилиб қўйилган: 4 минг дона иссиқ ўлчагич, 2 мингта намлик кўрсаткичи, сўрилар қуришда керак бўладиган 28 минг ашё, 1200 тонна кўмир, пилла қабул қилиб олиш жойлари ва ҳоказолар... Эрта-индин ноҳия хўжаликларида қурт уруғлари тарқатишга киришилади.

Р. ХУДОЕРОВ.

ТАҚЧИЛЛИКНИ ЕНГИШ ЙЎЛИДАН

Ўзбекистон металлургия заводи қишлоқ районлари учун сув ва газ қувурлари ишлаб чиқарадиган бўлди. СССР металлургия министрлиги билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ушбу масалани меҳнат коллективи билан муҳокама этганидан сўнг шундай қарор қабул қилди. Металлурглар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, янги цехни 1991 йилнинг охирида ишга туширадиган бўлдилар.

Сув ва газ қувурларининг тақчиллиги Ўзбекистонда коммунал хўжалигини ривожлантиришга жиддий таъсир қилмоқда. Бу айниқса қишлоқ аҳолисига катта панд бермоқда.

Корхонада янги ишлаб чиқаришни ташкил этиш учун бир қанча лойиҳаларни муҳокама қилдилар. Қувурларни электр ёрдами билан пайвандлайдиган қурилма яратган Новолипецк металлургларининг таклифи афзал кўрилди.

Механик ускуналарни ремонт қилиш учун қурилаётган устахоналардан янги ишлаб чиқаришда фойдаланишга қарор қилинди. Агрегат қурилиши учун икки ярим миллион сўмга яқин пул сарфланади. У йилига 12—15 минг тонна пайвандланган сув ва газ қувурларини ишлаб чиқариш қувватига эга бўлади.

(ЎзТАГ мухбири).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА КЕНГАШ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

давлат халқ таълими комитети бош бошқармасининг бошлиғи В. И. Купцов, Литва Компартияси (КПСС) Вильнюс шаҳар комитетининг секретари В. Н. Хадунькин, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Ижтимоий фанлар академияси проректори И. И. Антонович, КПСС Марказий Комитети Ишлар мудири Н. Е. Кручина, Грузия Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. Г. Гургенидзе ва бошқалар қатнашдилар.

Кенгашда совет жамияти ўз тараққиётининг ғоят масъул даврига қадам қўйганлиги таъкидлаб ўтилди. Ўнлаб йиллар давомида мисли кўрилмаган иқтисодий системани, давлат ҳокимиятини, миллатлараро муносабатлар соҳасини ислоҳ қилиш программалари амалга оширила бошланди. Ўзининг XXVIII съездига тайёргарлик кўраётган партия фаолиятида ҳам сифат жиҳатдан янги босқич бошланди. Ана шу босқичнинг ўзига хос асосий жиҳати шундаки, эндиликда КПСС Конституция қоидалари асосида бошқа сиёсий кучлар ва ижтимоий ҳаракатлар билан беллашув ва рақобат шароитида ҳаракат қилади. Бу эса КПССнинг мафкуравий фаолиятига концепция жиҳатидан мутлақо янгича ёндашувни тақозо этади.

Партия ҳозир қадриятларга, кўпгина сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ҳодисаларга қайта баҳо бериш, иш услублари ва усулларини қайтадан идроклашнинг қийин ва бир йўналишда бормайдиган жараёнларини бошидан кечирмоқда. Аслида социализмга доир нуқтаи назар ўзгармоқда. Кўп жиҳатдан масала шу тарзда қўйиляпти: демократик, инсонпарварлик принципларига асосланиб янгиланган социализм бўлиши керак ёки умуман социализм бўлмаслиги керак. Айни вақтда кенгашда ижтимоий лоқайдлик кўринишларига, партиянинг стратегик йўлини, марксизм-ленинизм таълимоти асосларини қай томондан бўлсада ноамалий танқид қилишга йўл қўйиб бўлмаслиги таъкидлаб ўтилди.

Сиёсий бюро ва КПСС Марказий Комитети гўё XXVII съездда қабул қилинган сиёсий йўлдан четлашди, партияни сиёсат четига чиқариб қўйилишига муроса қилмоқда, партиянинг ижтимоий тараққиёт концепцияси йўқ деган гапларни эшитиш мумкин. Бунда ўзгаришлар моҳиятини тушуниб етмаслик кўпроқми ёки консерватив ва сохта инқилобий кучлар қайта қуришни ёмон отлиқ қилиш учун пухта ўйлаган режаси кўпроқми — буни айтиш қийин. Жамиятнинг жўшқин сиёсийлашуви, ошкоралик ва демократиянинг кенгайтирилиши, амалга оширилаётган ислоҳотлар, хуллас, ҳаётнинг ўзи XXVII съезд йўл-йўриқларига муайян тузатишлар киритишга мажбур қилди. Партиянинг стратегик йўли янги воқелик ҳисобга олиниб XIX партия конференциясида, КПСС Марказий Комитетининг Пленумларида чуқурлаштирилди ва бу йўлга аниқлик киритилди. Мафкурани янгилашда, практикани ижодий равишда бойитишда КПСС Марказий Комитетининг XXVIII съездга Ҳаракат дастури ва КПСС Устави лойиҳалари ғоят муҳим ўрин тутади. КПСС Марказий Комитети, Сиёсий бюро илғор ўзгаришлар йўлидан орқага қайтишга ҳам, танлаб олган социалистик йўлимизни тафтиш қилишга ҳам йўл қўймаслик керак, деган қатъий позицияда турибди. Мафкура соҳасида ишловчи ходимлар бу масалаларда принципиал ҳужумкор мавқеда туришлари, сиёсий ренегатларга ҳамда сохта инқилобий тусдаги янги чиққан раҳбарларга, ақидапарастларга ва консерваторларга, ажрамачиларга қатъий зарба беришлари лозим.

Кенгаш қатнашчилари ҳозирги вақтда барча соғлом қайта қуриш ижтимоий кучларини партия ва давлат органлари ишлаб чиққан иқтисодий тангликни бартараф этиш, мамлакатни замонавий маданий социалистик жамият қуриш йўлига олиб чиқиш программаси базасида жипслаштириш ҳар қачонгидан ҳам муҳимлигини таъкидладилар. Янги шароитда мафкуравий ишдаги ақидапарастликдан ва сийқа гаплардан қатъий ҳоли бўлиш, уни халқнинг туб эҳтиёжлари ва манфаатларини ҳисобга олиб, чинакам илмий асосда ҳолис таҳлил этиш негизига қуриш лозимлиги айтиб ўтилди. Шу муносабат билан жамоатчилик фикрини ўрганишни, сиёсий ва ижтимоий ҳаракатлар билан олиб бориладиган ишни яхшилашга, мафкуравий муассасалар ва коммунистларнинг сиёсий маорифи тузилиши бўғинларини такомиллаштиришга доир бир қанча чора-тадбирлар тавсия этилди. Мафкуравий ишларнинг тиғи қайта қуриш жараёнларига янги омил бахш этишга, бу жараёнларни амалий изга кўчиришга, ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарор этишга қаратилиши керак. Шунингдек иқтисодий тафаккурдаги эски сарқитлар кишанларини улоқтириб ташлаш, жамоатчилик фикрида аҳоли асосий табақаларини ижтимоий муҳофаза қилиш дастурини яратиш билан бир вақтда туб иқтисодий ўзгартишлар зарурлигини шакллантириш лозим бўлади.

Миллатлараро муносабатлар соҳасида салбий тенденциялар кучайиб бораётган шароитда мафкуравий ходимлар олдида мураккаб вазифалар пайдо бўлади. Улар КПССнинг ҳозирги миллий сиёсатини тушунтириш ва амалга ошириш, халқларни ва миллий аҳилликни янгиланган федерация ва янги иттифоқ шартномаси негизида жипслаштириш учун кўп иш қилишлари мумкин.

Кенгашда КПСС аъзоларининг ғоявий ва ташкилий бирлиги масалаларига, бошқа сиёсий ва ижтимоий кучлар ҳамда ҳаракатлар билан ўзаро муносабатларга кўп эътибор берилди. КПСС Марказий Комитетининг мамлакат коммунистларига очиқ хатини тўғри тушуниш ва бу хат атрофида фаол иш олиб боришнинг аҳамияти таъкидлаб ўтилди. Бу хат мунозараларни тўхтатиб қўйиш, фикрлар курашини, партиядаги демократияни чеклаб қўйиш, КПСС Марказий Комитетининг Ҳаракат дастури лойиҳаси тўғрисида танқидий мулоҳаза билдираётган муқобил мулоҳазаларни айтаётган кишиларни четга суриб қўйиш учун сигнал деб тушунилмаслиги, керак. Партиявий жавобгарлик чоралари партияга қарши кураш олиб бораётган бузғунчи гуруҳларнинг фаол раҳбарларигагина дахлли бўлиши мумкин.

Партиянинг сиёсий ҳокимиятга монополиядан воз кечиши шароитида олиб бориладиган мафкуравий ишларнинг янги модели, деб таъкидлашди кенгаш қатнашчилари, тарихий билимларга, замонавий назарий тафаккурга ва амалиётга, умумбашарий қадриятларнинг устунлигига таяниши керак. Қайта қуриш Ленин меросини чинакам ижодий идрок этиш муаммосини ғоят ўткир қилиб қўйди. Ленин таълимотига содиқ қолиш — унинг ижодий потенциалини ривожлантириш, янги хулосалар ва қоидалар билан бойитиш конкрет вазият тақозоси билан айтилган фикрларни қонунга айлантиришдан узил-кесил воз кечиш демакдир.

Келгусида матбуот тўғрисидаги қонуннинг қабул қилиниши, кўп партиявийликнинг қарор топиши КПССнинг матбуот билан ўзаро муносабатларида мутлақо янги вазиятни вужудга келтиради. Ўз матбуотига раҳбарликни яхшилаш масалалари, партиянинг давлат ахборот каналларига — телевидение ва радиога, жамоат ташкилотлари ва давлат идораларининг газеталарига таъсир ўтказилишининг ҳуқуқий жиҳатлари фавқулодда муҳим аҳамиятга эга бўлади. КПССнинг сиёсий таъсири, унинг жамоатчилик фикри учун ўткир курашдаги роли кўп жиҳатдан ана шу масалаларнинг қандай ҳал этилишига боғлиқ.

Кенгашда таъкидлаб ўтилдики, партияда ижтимоий фаоллик авж олганидан нолишга асос йўқ. Ҳозирги вақтда Лениннинг «Омманинг жонли ижоди» ибораси аниқ-равшан мазмун билан тўлиб бормоқда. Мафкуравий ходимларнинг вазифаси — халқнинг фаоллигини демократик ва инсонпарвар социализм қуришга йўналтиришдан иборат. Бу эса янгиланган Коммунистик партиянинг яқин келажакдаги асосий мақсадидир.

Ҳозирги шароитда мафкуравий ишларнинг шакллари ва усулларини муҳокама қилиш КПСС Марказий Комитетининг бўлимлари ва бўлинмаларида давом эттирилди. Кенгаш қатнашчилари В. И. Ленин Мавзолейига гуллар қўйдилар.

В. А. Медведев кенгашга якун ясади. У кенгаш қатнашчиларининг саволларига жавоб қайтарди.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитетининг секретари Ю. А. Манаенков, КПСС Марказий Комитети давлат-ҳуқуқ бўлимининг мудири А. С. Павлов, КПСС Марказий Комитети ижтимоий-сиёсий ташкилотлар билан ишлаш бўлимининг мудири В. А. Купцов, КПСС Марказий Комитетининг бошқа масъул ходимлари қатнашдилар.

(ТАСС).

• НОҲИЯ ҲИСОБОТ-САЙЛОВ ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯЛАРИ •

КЕСКИН ФИКР ҲАМИША АСОСЛИМИ?

Партиянинг ҳамма бўғинлари ташкилий жиҳатдан мустаҳкам бўлиши, унинг аъзолари ўз интилишлари ва ҳаракатларида якдил бўлишига эришиш учун нималар қилиш керак? КПССни янгилаш жараёнларини қандай қилиб тезлатиш мумкин? Нима учун КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига Ҳаракат дастури ва КПСС Устави лойиҳалари каби узоқ муддатга мўлжалланган партия ва жамиятни қайта қуриш дастури шу пайтгача бизда йўқ эди? Ва энг муҳими нима учун бу лойиҳаларда коммунистик идеал, коммунизм қуриш тўғрисида қоидалар йўқ?

XXXVIII Бекобод ноҳия партия конференциясига тўпланган делегатлар кўпроқ ана шу мавзуларда гапиришди. 1988 йил ноябрь ойидан то шу кунгача қилинган ишларни якунлаб, келгуси ишлар режалаштириб олинди.

Ҳозирги пайтда ноҳия партия ташкилоти ўз сафларида 3086 коммунистни бирлаштириб турибди. Бу коммунистлар 98 бошланғич, 100 та цех партия ташкилотлари ва 88 партгруппаларга бирлашганлар. Кейинги йилларда ушбу бошланғич партия ташкилотларига партия сафини ўстириш борасида анчагина мустақиллик берилди. Ҳисобот даврида 128 киши партия аъзолигига номзодликка қабул қилинди. Булардан 70 киши эксперимент асосида қабул қилинган. Лекин берилган бу мустақилликдан ўтган ярим йил мобайнида фақатгина 42 та партия ташкилоти фойдаланди, холос. 56 та партия ташкилоти партия сафини ўстириш юзасидан конкрет тадбирларни бажармаяптилар.

Шуни ҳам айтиб ўтиш кераки, ноҳия халқ хўжалигининг деярли барча тармоқларидаги ишчилар орасида коммунистлар сонининг камайиши сезилмоқда. 1988 йилга нисбатан 1989 йили коммунист ишчилар саноатда 4,7 фоиздан 4,1 фоизга, қурилишда 5,4 фоиздан 5,3 фоизга, транспортда 7,5 фоиздан 7,2 фоизга, савдода 4,7 дан 3,4 фоизга камайди.

Кейинги пайтда коммунистлар орасида партия билетини ихтиёрий топшириш ҳоллари ҳам учраб турибди. Ноҳиядаги «ПМК-6» бошланғич партия ташкилотидан Кирьяков, Бекобод педагогика билим юрти партия ташкилотидан Бердимуродовлар 1989 йилда партия билетларидан ихтиёрий равишда ажралдилар.

— Чўнтагида партия билети бўла туриб, — дейди «Победа» колхози партия ташкилотининг котиби **Ҳабибулло Турдибоев**, — КПСС сиёсатини билар-билмас ёмонотлиқ қилаётган коммунистларни кўриб ҳайрон қоламан. Партиямиз обрўсини ана шундайлар тўкаяпти. Бундайлардан тезроқ халос бўлиш керак. Улар кўппартиявийлик даври келиб эсанкираб қолишди, чамамда. Бундан асло чўчимаслик керак. Биз амалий ишларимиз билан ўз устунлигимизни, чинакам халқ куйинчаклари эканлигимизни исботлаб берсак бўлгани.

Турдибоев сўзларини уруш ва меҳнат ветерани **Норқул ака Жаваков** ҳам тасдиқлади:

— Ёшим 70 да, — деди у. — 46 йилдан бери партия аъзосиман. Жанг арафасида менга топширилган партбилетни авайлаб чўнтагимга солганим эсимда. Агар партия раҳнамолиги бўлмаганида, унга эътиқодимиз бўлмаганида Улуғ Ватан урушидаги Ғалабамиз ҳам бўлмасди. Партиянинг ҳали ҳам обрўси баланд. Хусусан деҳқонлар ундан хурсандлар. Колхозчиларга томорқа учун ер бўлиб берилаяпти, пахта нархини ошириш учун астойдил ҳаракат қилинаяпти, шунинг учун ҳам деҳқонларимиз кўтаринки руҳ билан, келажакка ишонч билан чигит экишаяпти.

Ойбек номли 31-мактаб директори **Нурали Жалилов** бу мавзуга кескинроқ ёндашди:

— Партия обрўси ҳақида сафсата сотаётган кўпгина коммунистларимизнинг ўзлари бу шарафли номга номуносиб шахслардир. Уларнинг аксарияти аъзолик бадалларини тўламайдилар, мажлисларда қатнашмайдилар. Кимга керак бундай коммунистлар? Умум миқёсда олганда улар озчилик. Бундайлардан партияни тозалаш керак, шунда унинг нуфузи янада ортади.

Мазкур жараёнга бу тарзда ялпи баҳо бериш ҳам тўғри эмас. Ҳар бир партия билети эгасининг тақдири ҳар хил. Партия сафидан партия ва мамлакат иши учун астойдил жон куйдираётган, жамиятга фойда келтиришлари мумкин бўлган, лекин эътиборсизликка,

БЕКОБОД

лоқайдликка дуч келган коммунистларнинг кетиб қолишларига йўл қўймаслик даркор.

Партия сафини мустаҳкамлаш борасида ўтказилаётган ноҳия коммунистлари аттестацияси барча бошланғич партия ташкилотларида ниҳоясига етказилмоқда. Ўзига хос бу синовлар натижасида 19 коммунист партиядан ўчирилди. 171 коммунист партиявий жазо олди, улардан ўнтаси эса ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан жазоланди.

Конференция арафасида ноҳиянинг «Коммунист» газетасида чоп этилган «XXXVIII ноҳия партия конференциясига тайёрланган ҳисобот маърузаси тезислари»да таъкидланганидек олдинги ноҳия партия конференциясида сайланган райком аъзоларини бирдек фаол ишлади деб бўлмайди. Райком аъзоларидан Э. Қодиров, Т. Мирсолиев, Э. Хатамов, Б. Турдибоева сингарилар жамоат ишларида фаоллик кўрсатиб, ноҳия партия комитети ишига жон-дилдан ёндашган бўлсалар, А. А. Баев, Д. Игамбердиев, У. Имомқулов, К. Сайитов кабилар сусткашлик қилдилар. Улар ноҳия партия комитетига бирор-бир ташаббус ёки таклиф билан мурожаат этмадилар. Шу аснода конференция иштирокчилари ноҳия комитетининг сайлаб қўйиладиган органлари таркибига ҳам алоҳида эътибор бериш кераклигини таъкидладилар.

— Биз кўп ҳолларда партиямиз ишчилар синфи партияси эканлигини унутиб қўяпмиз чоғи, — деди Ойбек номли совхоз партия ташкилотининг котиби **Акром Тилолов**. — Конференциямизда сайлаш учун тавсия этилаётган райком аъзоларининг 75 кишилик рўйхатида фақат 11 нафар ишчининг номини кўриш мумкин. Тафтиш комиссияси аъзоларининг эса деярли барчаси мансабдор шахслар. Бу ҳақда чуқурроқ ўйлаб кўриш керак...

Кейинги пайтда ноҳия партия комитети номенклатура ходимлари сонини сезиларли даражада қисқартиришга, уларнинг таркибини қисман янгилашга эришди. 1988 йил ноҳия партия комитети номенклатура ходимлари 279 тани ташкил этган бўлса, 1990 йилда 157 тани ташкил этди. Яъни 122 та номенклатура ходимини қисқартирилишига эришилди.

Ноҳия партия комитети қабул қилган қарорларининг ижросини назорат этиши етарли эмас. Қабул қилинган қарорлар зарур вақтида чиқарилган бўлсада, уларнинг бажарилиши жойларда пайсалга солинмоқда. Қарорлар ноҳия партия комитети инструкторларини пўлат сандиқларида сақланиб ётибди. Назоратдан олиш вақти келгандагина аппарат ходимлари маълумот йиғишга тушадилар.

— Райком ва тафтиш комиссияси ҳисоботларида шунча хат, шунча шикоят тушди, шунчаси ҳал қилинди, деб саналаяпти, — деди ноҳия йўллар ремонти ва қурилиши бошқармаси ишчиси **Маматқул Қолдибоев**. — Бундай қуруқ санагандан кўра, битта ёки иккита шикоятни тўлароқ таҳлил қилиб берилганда анча дуруст бўларди. Конференциянинг олиб борилиши ҳам менга ёқмади: бирорта ишчига сўз берилмади. Нотиқларнинг энг кичиги бригадир — унинг ҳам қўлида камида 40—50 одам ишлайди. Бизга ўхшаганлар эса, мана жаҳл билан отилиб чиққандан кейин сўз олаяпмиз.

М. Қолдибоев партия ходимларининг маошлари ошгани ҳолда, ишчиларнинг ойлик иш ҳақлари ўзгармай қолаётгани анча гап-сўзларга сазовор бўлаётгани ҳақида гапирди. Ана шу ҳам партия нуфузига салбий таъсир қилмоқда, деди у.

«Октябрь 46 йиллиги» совхози партия ташкилотининг котиби **Оллоназар Абдураҳмонов** биринчи котиб — Жаҳонгир Шариповни қаттиқ танқид қилди. Хусусан, ноҳия партия ташкилотининг етакчиси кадрларни ўзига ёқиш-ёқмаслигига қараб танлаши, уй-жой, енгил автомашина ва бошқа харидоргир буюмлар тақсимотида ғирромлик бор эканлигини таъкидлади. Ҳатто, биринчи котибга суиқасд уюштирганликда айбланиб тазйиқ остига олинган одамлар борлиги ҳақида гапирди. Аммо, шундан кейин сўзга чиққан делегатлар О. Абдураҳмоновнинг барча фактлари асоссиз эканлиги, амалда бу гапларнинг бирортаси ҳам тасдиқланмаслигини таъкидлашди.

Конференциянинг ўзида райком котиблари номзодлари кўрсатилиб, улар яширин овоз бериш йўли билан сайлансинлар деган таклиф киритилди. Бу ҳаммага маъқул тушди. Шу тариқа, бу ўринларга номзодлари кўрсатилган **Жаҳонгир Жўраевич Шарипов** ноҳия партия комитетининг биринчи котиби ва бюро аъзоси, **Алексей Васильевич Пороль** котиб ва бюро аъзоси, **Қизларбиби Қурбоновна Хуррамова** котиб ва бюро аъзоси этиб қайта сайландилар.

Конференция ишида Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилоят комитетининг биринчи котиби **С. М. Мамарасулов** иштирок этди ва нутқ сўзлади.

У. АБДУШОҲИДОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

САРҲИСОБ ҲОЛИС БЎЛДИ

КОНФЕРЕНЦИЯГА йиғилган ноҳия коммунистларининг вакиллари ҳисобот даврида ижтимоий ҳаётнинг ҳамма соҳаларида амалга оширилган ишларни холис сарҳисоб қилдилар, галдаги вазифаларни белгилаб олишга алоҳида эътибор бердилар. Айниқса, партия мураккаб даврни бошидан кечираётган ҳозирги пайтда унинг тақдири, обрў-эътиборини кўтариш бўйича алоҳида фикрлар билдирилди. Делегатлар конференцияда КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига Ҳаракат дастури, партиянинг янги Устави лойиҳаларини ва КПСС Марказий Комитетининг коммунистларга Очиқ хатини ҳам кенг муҳокама қилдилар.

АВВАЛО, ноҳия партия комитетининг конференцияга ҳисобот доклади тезисларининг олдиндан ноҳия газетасида эълон қилинганлиги қўл келди. Коммунистлар бу ҳужжат билан танишиб, аниқ фикр-мулоҳаза билдириш имкониятига эга бўлдилар. Конференцияда ноҳия партия комитетининг биринчи котиби Ж. Ж. Маликов ана шу тезис бўйича қисқача маъруза билан чекланди.

Дастлабки таассурот шу бўлдики, назаримда, бу сафарги ҳисоботнинг бошқаларидан фарқи катта эди. Биринчидан, унда ноҳия партия ташкилотининг ўз ишини дадил қайта қура бошлаганлиги яққол сезилмоқда. Маърузада узундан- узоқ ишлаб чиқаришда қўлга киритилган рақамлар эмас, бевосита партия ташкилотлари, коммунистларнинг асосий ишлари ва вазифалари кўрсатиб берилди.

Ноҳия партия комитети сўнгги йилларда ноҳия партия ташкилотлари коммунистлар ва меҳнаткашлар билан ишлашнинг усулларини такомиллаштирдилар. Эндиликда бу ерда ишлаб чиқариш бўлимларидан воз кечилиб, барча йўналишларда партиявий ишни жадаллаштириш бўйича алоҳида-алоҳида комиссиялар иш олиб бормоқда. Бу иш усулининг афзаллиги шундаки, масъул ходимлар партия ташкилотига раҳбарлик қилар экан, маълум бир территориядаги барча ижтимоий ва бошқа муаммолардан яхшироқ хабардор бўладилар. Пировардида амалий ёрдам кучаяди.

Ҳисобот даврида асосий тармоқ ҳисобланган сабзавотчилик, чорвачилик, саноат, қурилиш ва бошқа тармоқларда ҳам юксалишга эришилди. Белгиланган режалар ортиғи билан бажарилди.

Албатта, ноҳия партия комитетининг иши бир қараганда ҳаммаси жойидага ўхшайди. Аммо масалага чуқурроқ назар ташлайлик-чи? Ҳисобот даврида партия ва меҳнат интизомини бузганлиги учун 17 киши КПСС сафидан чиқарилди. 218 киши турли жазо олди.

Хўш, нега шунча одам партиявий жазоланди? Бу камчиликнинг олдини олиш мумкинмиди ва бундан буён партия ташкилотлари қандай чора-тадбирлар кўрмоқдалар. Афсуски, бу ҳақда ҳисобот маърузасида ҳеч нарса дейилмаган. Шу нуқтаи назардан Тошкент гўшт комбинати партия ташкилотининг котиби Ш. Худойбердиевнинг сўзлари эътиборга моликдир.

— Бизда чуқур илдиз отиб кетган бир иллат борки, уни бартараф этиш мумкин бўлмаяпти, — деди у. — Бу — бошланган ишни охиригача етказмаслик. Ҳисобот доклади билан танишар эканман, буни яна бир бор ҳис этдим. Биз ишга конкрет баҳо берайлик, масъул ўртоқлардан қаттиқроқ талаб қилайлик. Яна бир мулоҳаза. Назаримда бошланғич партия ташкилотларига мустақиллик бериш тўғрисида кўп гапиряпмизу, иш секинлик билан жойидан қўзғалмоқда.

Имкониятдан фойдаланиб, КПСС Устави лойиҳаси бўйича айрим таклифларни ҳам айтиб ўтмоқчиман. Биринчиси, аъзолик бадаллари тўғрисида. Маълумки, ҳозир бадал коммунистларнинг умумий даромадидан олинмоқда. Менимча, бу бадални ҳар хил солиқлардан кейин, қўлимизга теккан нақд маош ҳисобидан тўласак тўғрироқ бўларди. Иккинчиси, ҳозир фақат юздан ортиқ партия аъзоси бўлган ташкилотларда котиб асосий ишдан озод қилинган. Ваҳоланки, 30—40 та коммунист ишлайдиган корхонада ҳам партиявий ишни кучайтириш талаб қилинмоқда. Шундай экан, 50 та партия аъзоси бўлган муассасада ҳам котибни фақат партиявий ишга жалб этайлик.

Гагарин номли совхоз партия ташкилотининг котиби М. Ғозихўжаева ҳам бугунги кунда партиянинг обрў-эътибори ҳақида куюниб гапирди.

— Сўнгги пайтда партиянинг обрўси тушиб кетди, деган гаплар тез-тез эшитиладиган бўлиб қолди. Бу мутлақо нотўғри, партиянинг эмас, айрим коммунистларнинг обрўси йўқолмоқда. Ноҳия партия комитети, барча бошланғич партия ташкилотлари ана шунинг олдини олиш учун курашишлари керак. Афсуски, ҳисобот докладида йўл қўйилган ботбот камчиликлар айтилгану, жавобгар шахслар кўрсатилмаган. Бундан буён кўп партияли системада ҳар бир коммунист масъулиятни янада ҳис қилиши шарт. Акс ҳолда ҳақиқатан ҳам обрўни йўқотиб қўйишимиз турган гап.

Мафкуравий тарбия ва кадрлар билан ишлаш ноҳия партия ташкилотининг энг муҳим вазифаларидан бўлиб келган ва шундай бўлиб қолади. Тўғри, ҳисоботда ноҳия партия комитетининг бу борадаги ишлари тилга олинган. Лекин бу масала тор доирада олиб борилаётганга ўхшайди. Бугун ишлаб чиқариш бўғинларига малакали иш юрита оладиган, ҳуқуқий билимларни пухта эгаллаган ёш кадрлар ҳар қачонгидан зарур. Қачонгача миллий кадрларнинг «малакаси мос

КАЛИНИН

келмади, билими етарли эмас» каби баҳоналарни рўкач қилиб, бошқа жойдан кадрлар олиб келинади, буйруқ кутилади.

Конференция делегати, «Ипак» илмий-ишлаб чиқариш конструкторлик бюроси партия ташкилотининг котиби Э. Тожиев партияга қабулни сон жиҳатдан эмас, сифат жиҳатдан кучайтириш керак, дедики, буни қўллаб-қувватлаш лозим.

Инсон тўғрисида ғамхўрлик — партия ишининг айтиш мумкинки, энг муҳим бўлагидир. Докладда ҳам, музокарада сўзга чиққан делегатларнинг сўзларидан ҳам шу нарса маълум бўлдики, ноҳияда айнан шу масала бирмунча оқсаяпти. Тўғри, сўнгги пайтда анча ўзгаришлар қилишга эришилди. 1989 йилнинг ўзида 2411 кишига ер участкаси берилди. Янги мактаб, боғчалар, савдо, медицина хизмати кўрсатиш муассасалари қурилди. Аҳолининг кам таъминланган қисмини турмуш даражасини яхшилаш учун бир қатор тадбирлар белгиланди. Ўзбекистон паррандачилик фабрикаси, «Иваново» совхози, Тошкент гўшт комбинати оталиқларидаги мактабларнинг биринчи синфдан ўнинчи синфгача ўқувчиларини бепул овқат билан таъминламоқдалар.

Бундан ташқари уруш ва меҳнат ветеранларига иқтисодий ёрдам кўрсатиш мақсадида ноҳия уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши қошида алоҳида ҳисоб очилди. Ҳозирги кунгача бу ҳисобга ташкилотлар ва хўжаликлар 5 минг сўм пул ҳам ўтказишди.

Аммо ноҳияда аҳолини кундалик эҳтиёж моллари билан таъминлаш, савдо, медицина хизмати қониқарли эмас. Халқдан ҳамон савдо ташкилотларидаги ўзибўларчилик, қоидабузарлик ҳақида кўп шикоятлар тушмоқда. Хўш, бу соҳалардаги аҳволни ким тузатади? Савдо ва умумий овқатланиш ташкилотларида меҳнат қилаётган 112 нафар коммунист қаёққа қараяпти?

— Сир эмас, ҳамма нарса пировардида одамлар саломатлигига боғлиқ, — деди сўзга чиққан ноҳия юқумли касалликлар касалхонаси бош врачи Х. Иноғомова. — Бугун биз бу ҳақда етарли шуғулланмаяпмиз. Тезисларда камқонли оналар, болаларга кўрсатилаётган ғамхўрлик тўғрисида гапирилди. Лекин бу тадбир амалга ошяптими? Очиғини айтай, ноҳиямиздаги биронта ҳам дўконда оналар ва болалар учун зарур озиқ-овқатлар йўқ-ку!

Саломатлик муассасалари ҳамон етишмаяпти. Биз бир неча марта жойларда акушерлик пунктларини кўпайтириш ҳақида таклиф киритдик. Амалга ошмади. «Назарбек» совхозидаги мутасадди ўртоқлар эса тайёр бинони аввалига акушерлик пункти учун берамиз дейишди-ю, кейин ҳунар-техника билим юртига айлантиришди. Наҳотки, одамлар саломатлигидан бу зарур бўлса.

Таҳлил шуни кўрсатмоқдаки, қаерда медицина хизмати ёмон йўлга қўйилган бўлса, ўша жойда юқумли касалликлар кўпаймоқда. Гагарин номли, «Партия XXI съезди» совхозларида зудлик билан бу борада қайта қуриш қилиш керак. Мен хўжаликлар, партия ва совет ташкилотлари раҳбарларидан бу масалада амалий ёрдам кўрсатишларини сўрайман.

Ҳозир бошқарув вазифаларини Советларга бериш бош вазифа бўлиб турибди. Агар ноҳияда халқ депутатларининг 85 фоизини коммунистлар ташкил этишини ҳисобга олсак, бу масаланинг қанчалик ҳал этилиши ҳам партия аъзоларининг фаоллигига боғлиқлиги кўриниб турибди. Шунинг учун ҳам конференцияда бу ҳақда атрофлича фикр юритилди.

— Ҳокимиятни Советларга бериш ҳозирча фақат оғизда бўляпти, — деди Свердлов қишлоқ Советининг раиси А. Маслонов. — Бизни ноҳия партия комитети ва бошланғич партия ташкилотлари қўллаб-қувватлаган тақдирдагина уни амалга ошириш мумкин бўларди. Ҳозир эса ноҳия аппарати қишлоқ Советларига эътибор ҳам бермайди. Бунга жонли бир мисол. СССР, жумҳурият, вилоят ва ноҳия халқ депутатлигига сайловларда партия ташкилотлари жон куйдирадилар, етук кадрларни ўтказишга ҳаракат қиладилар. Қишлоқ Советларига депутат сайлашга келганда эса ҳеч кимнинг иши йўқ. Гўё ким сайланса сайланаверсин. Ахир ҳамма иш депутатларимизнинг нуфузи, малакасига боғлиқ-ку!

— Мен ҳам А. Маслоновнинг фикрини қўллаб-қувватлайман, — деди «Назарбек» қишлоқ Совети раиси Х. Қорахўжаев. — Очиғи, узоқ йил хўжаликка раҳбарлик қилган бўлсам ҳам қишлоқ Советларининг халқ билан ишлашда шунчалик катта аҳамиятга эга эканлигини билмаган эканман. Мана шу ишга ўтиб ҳамма нарсани қишлоқ Советларидан бошлаш керак экан, деган фикрга келдим.

Сўнгги сўз ўрнида шуни айтиш кераки, ноҳия партия конференцияси делегатларида фаоллик етишмади. Ваҳоланки маърузада, сўзга чиққан делегатларнинг фикрларида мунозарага сабаб бўладиган муаммолар талайгина эди. Айрим сўзга чиққан коммунистлар эса ўз дардини айтиш билан чегараланишди. Бизнингча, бугун дардни айтаверган билан у ўз-ўзидан барҳам топмайди. Балки уни тузатиш учун ҳамкорликда, аниқ тадбирлар белгилаб ишга киришиш керак.

* * *

Конференцияда тўғридан-тўғри овоз бериш билан Ж. Ж. Маликов ноҳия партия комитетининг биринчи котиби ва бюро аъзоси, В. Д. Анисов ноҳия партия комитетининг иккинчи котиби ва бюро аъзоси, З. А. Ҳакимова ноҳия партия комитетининг котиби ва бюро аъзоси этиб сайландилар.

Ноҳия партия комитети ноҳия партия ташкилотининг назорат-тафтиш комиссияси, XXIV Тошкент вилоят ҳисобот-сайлов партия конференциясига делегатлар сайланди. Ўзбекистон Компартиясининг XXII съезди, КПСС XXVIII съезди делегатлигига сайланиш учун ва юқори партия ташкилотларининг сайлаб қўйиладиган органлари таркибига номзодлар тавсия қилинди.

Шунингдек, ноҳия партия ташкилоти назорат-тафтиш комиссиясининг пленуми ҳам бўлди. Пленум илгари ноҳия партия комитети ҳузуридаги партия комиссияси раиси бўлиб ишлаган А. С. Иброҳимовни комиссия раиси этиб сайлади.

Конференция ишида вилоят партия комитети бюроси аъзолигига номзод, Тошкент вилоят партия комитети ҳузуридаги партия комиссияси раиси И. И. Федоринов иштирок этди ва сўзга чиқди.

Ф. МУҲИДДИНОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

● Суратда: Ноҳия партия конференциясида иштирок этган бир группа ветеранлар.

Суратчи В. ИШИМБАЕВ.

• Муқимий номли Ўзбек давлат мусиқавий драма театрининг 50 йиллиги •

✻

● СУРАТЛАРДА: (чапдан) Марям Ихтиёрова, Фароғат Раҳматова, Наима Пўлатовалар ўзаро мулоқотда; халқимизнинг севимли санъаткори, жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист Ҳусан Шарипов (ўнгдан учинчи) ёшлар даврасида; театрнинг бош режиссёри Носир Отабоев (ўнгда) ва Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Суръат Пўлатов.

С. МАҲКАМОВ
тасвирга туширган.

✻

ТАЪЗИМ

БУНДАН анча йиллар муқаддам Муқимий номидаги театрга илк бор қадам қўйганим, санъат даргоҳига эндигина кириб келаётган актрисани ижодкорлар нечоғлик меҳр ва эътибор билан кутиб олишганини кечагидек яхши эслайман. У пайтлар кишилар ўртасида меҳр-оқибат ҳам анча юқори эди. Мазкур санъат даргоҳида хизмат қилган йилларимда эл-юрт назарига тушиш учун фақат тинимсиз изланиш ва ижодий маҳоратни ошириб бориш лозимлигини англадим. Бу нарса кейинчалик ҳам санъат йўлидан дадиллик билан одимлашимга кўмаклашди.

Томошабинларга Ҳамзанинг «Майсаранинг иши» пьесаси асосида яратилган комедияни тақдим этиш билан иш бошлаган театр саҳнасида ўтган ярим аср мобайнида бир қатор ғоявий-бадиий жиҳатдан пухта мусиқали асарлар намойиш этилди. Бу саҳна асарлари орқали халқимиз Р. Ҳамроев, С. Хўжаев, О. Фаёзова, М. Ғофуров, Ф. Раҳматова ва бошқа кўпгина истеъдодли санъаткорларнинг маҳоратидан баҳраманд бўлди. Кейинги йилларда эса «Гул ва Наврўз», «Нурхон» каби асарларнинг қайтадан муваффақиятли саҳналаштирилиши томошабинлар эътиборини қозониши билан бир қаторда театрнинг халқ синовидан ўтган ўлмас анъаналарини жонлантирди.

Хуллас, айтаверсам гап кўп. Бугун ўзининг қутлуғ тўйини нишонлаётган, мен учун ҳам ардоқли бўлган санъат даргоҳига бир умр таъзимдаман. Катта-кичик ҳамкасбларимни бу улкан шодиёна билан самимий қутлайман.

Саодат ҚОБУЛОВА,
СССР халқ артисти.

РЕЖИССУРАДА АНЪАНА ВА ВОРИСИЙЛИК

ЎЗБЕК мусиқали драмасида режиссёрлик санъати ўзига хос хусусиятларга эга бўлиб, драма режиссурасидан фарқ қилади. Режиссёр сўз устидагина иш олиб бормай, сўзни куй, қўшиқ, мусиқий ҳолатлар, хор, ўйин, рақс билан боғлаб саҳна асари яратади. Барибир мусиқали драма режиссураси алоҳида бир мактаб ҳосил қилмаган. Ўзбек театрида режиссёрлик мактаби битта: у барча саҳна санъати турлари ва жанрларини қамраб олади. Ўзбек режиссёрлик мактабининг асосчиси Маннон Уйғурдир.

Муқимий театри режиссураси ҳам ана шу ягона ўзбек режиссёрлик мактаби ворисн бўлиб, унинг энг яхши анъаналарини ривожлантириб келган. Театрнинг тузилиш даврида саҳна кулгисининг атоқли намояндаси Миршоҳид Мироқилов, режиссёрлардан Фатҳулла Умаров, Бобо Хўжаев ишлаб, Ҳамза номидаги академик драма театрида орттирган тажрибаларини ишга солганлар, саҳна сатирасини яратиш учун жонбозлик кўрсатганлар. Аммо ҳар қандай ҳур фикр, тўғри сўз, сатира қатағон бўлган нозик бир даврда комедия театрининг равнақ топиши амри маҳол эди. Шу боис театр мусиқали драма ва комедия театрига айлантирилди. Миршоҳид Мироқилов ўз театрига қайтди., Фатҳулла Умаров, Бобо Хўжаевлар театрнинг бадиий раҳбари Тўхтасин Жалиловнинг қабатига кирдилар, уларнинг ёнига Андижондан Абдуваҳоб Азимов келиб қўшилди. Бир ёқадан бош чиқариб қилинган меҳнат эвазига театрнинг биринчи мусиқали драмаси бўлмиш «Тоҳир ва Зуҳра» спектакли вужудга келди. Ундаги халқчил оҳангдор мусиқа, актёрларнинг қаҳрамонона-романтик ижро услуби, миллий чолғулар етакчилик қилган оркестр, миллий руҳдаги ашула, хор ва балет саҳналари, бадиий яхлитликка интилиш мусиқали драма жанрида иш бошлаган етакчи театр учун пойдевор вазифасини ўтади.

Театрнинг шаклланиши Улуғ Ватан уруши даврига тўғри келиб, бу пайтда рус режиссёри И. Донатов, украин актёри ва режиссёри А. Бучма театрнинг ривожланишига ҳисса қўшдилар. «Нурхон» мусиқали драмасини саҳналаштирган муаллим-режиссёр Донатов саҳнада табиийлик, воситалараро уйғунликка эришиш учун актёрлар билан астойдил ишлаган. И. Котляревскийнинг «Наталка-Полтавка» (Н. В. Лисенко мусиқаси) асарини саҳнага қўйган А. Бучма ҳам актёрларни самимий ижрога ўргатди. Аммо асосий юк барибир бадиий раҳбар Т. Жалилов, режиссёр М. Муҳамедов билан А. Азимовлар зиммасига тушди. 1948 йилда Тошкент театри Муқимий номидаги мусиқали драма ва комедия театрига келиб қўшилар экан, бир томонда Т. Жалилов, А. Азимов, М. Муҳамедовларнинг қаҳрамонона-романтик услуби, иккинчи томонда Е. Бобожонов, Ю. Ражабийларнинг маиший реализм услуби кескин фарқланиб турган. Аслида улар битта режиссёрлик мактабига хос икки йўналиш бўлгани сабабли театрнинг кейинги ривожида бир-бирига сингиб кетди. Бу ишда атоқли санъаткор Раззоқ Ҳамроевнинг режиссёрлик фаолияти бениҳоя аҳамиятли бўлди.

Р. Ҳамроев 1949 йилда саҳналаштириб, 1952, 1958 йилларда қайта қўйган «Олтин кўл» (Уйғун драмаси, М. Левиев мусиқаси) спектаклидан бошлаб ўз ҳаётини Муқимий театри билан маҳкам боғлади. Унинг режиссёрлик ижоди ҳам Маннон Уйғур ва у тузган миллий саҳна режиссёрлиги таъсирида шаклланди ва ривож топди. 1953 йилнинг охирида яратилган «Муқимий» спектаклида Р. Ҳамроев ҳам режиссёр, ҳам асосий роль ижрочиси сифатида устози Маннон Уйғурдан бевосита сабоқ олди.

Р. Ҳамроев режиссёр Етим Бобожоновни ҳам ўз устози деб биларди. 1935 йилда Наманган театрида «Номус ва муҳаббат», 1948 йилда Муқимий театрида «Асрлар», «Бошмоғим» асарларини саҳналаштириш жараёнида бевосита устозининг кўп фазилатларини англайди. Унинг эътирофича, Е. Бобожонов ҳаёт ҳақиқати учун курашар, ёлғондан ҳазар қилар, ошириб ўйнаш, кулдириш учун чиранишларни кўрса, тутоқиб кетар экан. Шунингдек у режиссёр Музаффар Муҳамедовдан ташкилотчиликни, зеҳнга, ҳиссиётга таъсир кўрсатиш орқали актёрларни мустақил ижодга йўналтиришни, мусиқа оҳанглари ва усулларига монанд ҳаракат топишнинг муҳимлигини ўрганади.

Муқимий театрининг ўттиз йиллик (1949—1980) тарихи бевосита Р. Ҳамроевнинг режиссёрлик фаолияти билан боғлиқдир. У кўп йиллар коллективга бадиий раҳбарлик қилар экан, театрнинг обрўйини ҳар томонлама кўтаришни ўйлади. Шу мақсадда икки марта Москвада театрнинг ижодий сафари ташкил қилинди. Ёш ижрочилар тайёрлаш унинг диққат марказида турди. Тошкент театр ва рассомлик санъати институтида курс очди ва унга раҳбарлик қилди. Режиссёрлик ишига А. Раҳимов билан Б. Ихтиёровни жалб этди, уларга ижодий шароит яратиб берди. Р. Ҳамроев бир умр ўрганди ва ўргатди. У яратган «Олтин кўл», «Нурхон», «Ватан ишқи», «Тошболта ошиқ» спектакллари кўп жиҳатдан мусиқали драма санъатининг энг яхши намуналаридир.

Театрда И. Донатов, А. Бучма, В. Я. Головчинер, И. В. Радун, А. Хачатуров каби режиссёрлар ҳам ишлаган. Улар санъатимиз ривожига маълум ҳисса қўшдилар, албатта. Аммо бугунги ошкоралик, демократия шароитида шуни очиқ айтиш керакки, мазкур режиссёрлар гарчи ҳаракат қилган бўлсалар-да, ўзбек мусиқали драмаси жанри табиатини яхши тушуниб етмаганлар. Тўғри, улар ижодида ўзбек мусиқали драмасига ўхшаб кетган, Муқимий театрига мос тушган таржима асарлар ҳам бўлган.

Абдурашид Раҳимов ва ундан кейин Бахтиёр Ихтиёров режиссёр сифатида Р. Ҳамроев тажрибаси ва театрда юзага келган анъаналарга суяниб ўз услуб ва жанрларини топиб олишга ҳаракат қилдилар. А. Раҳимов «Момо ер» (Ч. Айтматов асари, Т. Тўла инсценировкаси, И. Акбаров мусиқаси) спектакли билан яққол кўзга ташланди. Б. Ихтиёров эса режиссёр сифатида дастлаб ўзига яқин мусиқали комедия жанрида ижод қилди: «Хотинимнинг эри» (Г. Хугаев асари, Х. Плиев мусиқаси), «Хонума хонум» (А. Цагарели асари, Г. Канчели мусиқаси) комедиялари Ҳ. Умаровнинг бекиёс ижроси, режиссёрнинг ажойиб топилмалари, саҳна бичимига алоҳида эътибор берганлиги туфайли томошабинларга манзур бўлди. Ёзувчи Иброҳим Раҳимнинг «Жоним фидо» (Ҳ. Раҳимов мусиқаси) асарини саҳналаштиришда Б. Ихтиёров мусиқали драма жанрида ҳам уқуви борлигини кўрсатди.

Б. Ихтиёров театрга бош режиссёр қилиб тайинлангандан сўнг 70-йиллардаги зиддиятли аҳволни яхшилаш, ёшларга алоҳида эътибор бериш, замонавий саҳна воситалари излашга киришди. «Гулсара» спектакли яхши натижа берди. «Лайли ва Мажнун» спектаклида эса ёшлар бўй кўрсатдилар. Бироқ мазкур спектаклдаги шартлилик кейинчалик суиистеъмолга олиб келди. «Тоҳир ва Зуҳра» асари бутунлай монтаж услубида тайёрланди.

Шу кунларда театрни ижодий жиҳатдан атоқли режиссёр Т. Хўжаевнинг шогирди Н. Отабоев бошқармоқда. У ўзбек режиссёрлик мактабининг энг яхши фазилатларини ўзлаштирган зукко режиссёрлардан биридир. Унинг маҳорати шундаки, муаллиф фикри ва ғоявий концепциясини ифода қилишга, фикр ва ғояни актёр санъати орқали беришга интилади. Н. Отабоевнинг қабатида фаол ишлаётган режиссёрлар — Рустам Бобохонов билан Оловиддин Муҳиддиновларнинг ҳар қайсиси ўзига хос истеъдодли. Айниқса, Р. Бобохонов ўз имкониятларини яхши намоён этаётир. Унинг «Нурхон» ва «Муҳаббат навоси» спектакллари таъсирчанлиги, мазмун билан шаклнинг уйғунлиги туфайли эътибор қозонди.

Муҳсин ҚОДИРОВ,
санъатшунослик доктори, профессор.

Бош дирижёр, Ўзбекистон ССР халқ артисти Наби Ҳалилов билан мулоқот

ИЗЛАНИШЛАР ДАВОМ ЭТАДИ

— Аввало, театр коллективини қутлуғ 50 ёши билан табриклаймиз! Мана шундай ажойиб кун арафасида томошабинларга театрнинг ташкил топиши, унинг шуҳратини оширган санъаткорлар ҳамда анъаналари ҳақида қисқача сўзлаб берсангиз.

— Санъат даргоҳимиз жумҳуриятимиздаги мусиқали театрлар ичида отахон театрлардан ҳисобланади. Унинг ўзига хос ижодий йўли, услуби, ташкил топгандан бугунги кунгача яшаб келаётган анъаналари бор. Шунингдек, ўзбек театр санъатини ривожлантириш ва халқимизнинг эстетик дидини бойитишдаги хизмати ҳам арзигуликдир.

1939 йили Ўзбекистон ССР халқ артисти Миршоҳид Мироқилов ташаббуси билан Муқимий номли жумҳурият сатира ва комедия театри ташкил этилган эди. Мазкур театр учун Тўқимачилар саройидан жой ажратиб берилади. Унинг саҳнасида ўша йилнинг 29 ноябрида биринчи марта «Майсаранинг иши» спектакли намойиш этилиб, томошабинлар олқишига сазовор бўлганди. Бундан ташқари, бир йил ичида саҳналаштирилган Б. Ҳалилнинг «Ошиқлар», Лопе де Веганинг «Бахил», «Қозихона» асарлари ҳам халқ қалбидан жой ола билди.

1941 йилга келиб театр негизида ташкил этилган мусиқали театрга Ўзбекистон ССР халқ артисти Тўхтасин Жалилов раҳбарлик қилади. Жумҳурият вилоятларидан, асосан Фарғона водийси шаҳарлари ва қишлоқларидан талантли ёшлар таклиф этилади. Улар орасида ўзларининг бетакрор санъатлари билан томошабинларга танилган Сойиб Хўжаев, Марям Ёқубова, Абдурауф Болтаев, Мария Кузнецова, Анвар Юсупов, Омина Фаёзова, Маҳмуджон Ғафуров, Шаҳодат Раҳимова, Маъмуржон Узоқов, Жўрахон Султонов, Асад Исматов, Турсуной Жаъфарова, Дони Зокиров, Машраб Юнусов, Турсуной Маҳмудова ва бошқалар бор эдилар. СССР халқ артисти Саодат Қобулова ҳам ўз ижодини бизнинг театрдан бошлаган. Ўша вақтларда санъатга фидойилик давлат раҳбарларининг фаолиятларида ҳам акс этарди. Сўзимнинг исботи учун Усмон Юсуповнинг 1942 йилда шахсан Сталинга хат ёзиб, урушга кетган актёрларни жанг майдонидан театрга қайтариб олиб келганлигини эслатиб ўтиш кифоядир.

Орадан анча ўтиб, яъни 1947 йили «Тошсовет» ва Муқимий театрлари бирлаштирилиб, ягона санъат даргоҳига айлантирилди. Ўшандан буён ўзбек бастакорлари театр коллективи билан ижодий ҳамкорлик қилиб келишмоқда. Театр саҳнасида яратилган «Тоҳир ва Зуҳра», «Фарҳод ва Ширин», «Нурхон», «Олтин кўл», «Ватан ишқи», «Тошболта ошиқ» каби мусиқали драма ва комедиялар халқимизнинг маънавий бойлигига айланиб қолди.

Театримиз тарихини Лутфихоним Саримсоқова, Раззоқ Ҳамроев, Эътибор Жалилова, Ҳамза Умаровлар каби иқтидорли санъаткорларсиз тасаввур этиш қийин. Улар санъат даргоҳимизнинг шон-шуҳрати эдилар. Шунинг учун ҳам биз уларнинг ижрочилик анъаналарини давом эттирадиган ўринбосарлар тайёрлашга алоҳида эътибор бераяпмиз.

— Ўзбек мусиқали драмасининг бугунги аҳволи ижодкор сифатида сизни қониқтирадими? Хусусан, театр ўзбек мусиқали драмасининг ижодий лабораторияси бўлишдек вазифасини бажараяптими?

— Анча мураккаб савол. Нима десам экан. Шахсан ўзимнинг бугунги ўзбек мусиқали драмасининг аҳволидан кўнглим тўлмайди. Бунинг учун аввало иқтидорли драматурглар билан ҳамкорликни кучайтирмоқ, музикали режиссёрлар тақчиллигини ижобий ҳал этмоқ ҳамда хонанда ва ашулачи-актёрларни кўпайтирмоқ зарур. Тўғри, кейинги йилларда театрга қатор ёш хонандалар кириб келишди. Лекин улар ўзларининг ижрочилик маҳоратларини тўла такомиллаштириш учун тинмай изланишлари керак бўлади. Биз ижодий имкониятларимизни ҳисобга олган ҳолда «Нурхон», «Гул ва Наврўз» асарларини қайтадан саҳналаштириб, мусиқали драманинг қад тиклашига озми-кўпми ҳисса қўшдик, деб ҳисоблайман.

Театримизнинг ўзбек мусиқали драмасининг ижодий лабораторияси вазифасини ўташига келганда шуни айтиш керакки, кўпгина саҳна асарлари аввал бизда қўйилиб, кейин тайёр нусхаси вилоят театрларига олиб кетилади. Бу соҳада ҳам талайгина қийинчиликлар мавжуд. Сабаби, спектакль куйлари шу вақтгача фақатгина оркестрда ижро этиларди. Кейинчалик оркестрга миллий мусиқа киритилиб, уни уйғунлаштиришга ҳаракат қилдик. Бунинг учун найчи, қўшнайчи, танбурчилар керак бўлади. Ҳар қалай тажрибамиз бесамар кетмаяпти. «Гул ва Наврўз» спектаклида миллий мусиқадан фойдаланилганлиги томошабинларга манзур бўлиб, уларни театрга қайтадан жалб қила бошлади.

— Айтишларича, бир пайтлар театрда машҳур асарлар саҳналаштирилиб, томоша зали лиқ тўла бўларкан...

— Бугун нега унинг акси бўлаяпти, демоқчисиз-да?! Бунинг биринчи сабаби юқорида айтиб ўтганимдек, бақувват пьесалар ёзадиган драматургларнинг деярли йўқлиги билан изоҳланади. Шу ўринда «янгангнинг ошини ширин қилган акангнинг масаллиғи» деган мақол эсга тушади. Бу билан мен ҳамма айбни драматургларга юкламоқчи эмасман, актёрнинг «масаллиғсиз ош дамлай олмаслигини» таъкидлаб ўтмоқчиман, холос.

Саволингизнинг бир учи бугунги томошабинлар савиясига бориб тақалади. Одамлар моддий жиҳатдан яхшироқ яшашгани сайин маънавий қашшоқлашиб кетишяпти. Бу ҳақда театримизнинг бош режиссёри, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Носир Отабоев билан тез-тез фикрлашиб турамиз. Рус томошабини театрга изчил боради. Мана шу фазилатни ўзбек томошабинига ҳам «юқтириш» даркор. Бизда эса бирор байрам ёки тадбир олдидан томошабинни мажбур қилиб театрга олиб келишади. Шундай қилиш керакки, одамлар ўз хоҳиши билан театрга келсинлар, бу улар учун зарурий маънавий эҳтиёжга айлансин.

— Коллективда ёш талантларга эътибор ва уларга яратилаётган шарт-шароитлар етарлими?

— Бугунги кунда театримизнинг фахри ҳисобланган Ҳусан Шарипов, Суръат Пўлатов, Наима Пўлатова, Марям Ихтиёрова каби санъаткорларимиз изидан Меҳри Бекжонова, Зулайҳо Бойхонова, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти совриндори Одинахон Ғозиева, Гулчеҳра Носирова, Абдушоир Салимов, Турғунали Бекназаров, Рустам Маъдиев, Едгор Қулматов, Меҳмон Салимов, Латиф Самадовлар боришмоқда. Мазкур ёшлар ўз иқтидорларини тўла-тўкис юзага чиқариши учун вақт керак. Чунки бугун саҳнага чиқиб, эртага халқ оғзига тушиш — кам учрайдиган ноёб ҳодисадир. Кекса авлод пенсияга кетган ва ёшларнинг саҳнага кириб келаётган вақтида театр ижодий фаолиятида узилиш рўй беради.

Янги авлодни тарбиялаш осон эмас. Апрель ойидан бошлаб ҳамма санъаткорларни аттестациядан ўтказаяпмиз. Пенсияга чиқаётган актёрлар ўрнига ёш талантларни конкурс асосида қабул қилиш ҳақидаги эълонни яқин кунларда матбуотда эълон қиламиз. Бундан ташқари ёшларнинг муқим ишлаб қолишини таъминлаш мақсадида театр ҳовлисида 4 қаватли уй қуришни мўлжалламоқдамиз. Ана шунда ёш актёрлар уй-жой қидириб юришдан қутулиб, ижодий иш билан янада кўпроқ банд бўлишади. Шунингдек биз ўзимиз хоҳлаган санъаткорни бемалол ишга таклиф этишимиз ҳам мумкин.

Фурсатдан фойдаланиб, юбилей тадбирлари ҳақида тўхталиб ўтмоқчи эдим. 50 йил ҳазилакам вақт эмас. Бу давр ичида театр саҳнасида қанча-дан-қанча санъаткорлар ижод этиб, халққа танилдилар. Улардан кўпчилиги бугун орамизда йўқ. Ярим асрлик фаолиятимизда ютуқлар ҳам, камчиликлар ҳам, оқсашлар ҳам бўлди. Фақат биздагина эмас, барча театрларда ҳам шундай ҳол юз бериши, табиийдир. Мана, коллектив билан маслаҳатлашиб, юбилей кечасини шундай ўтказайликки, театрнинг илк актёрларидан тортиб оддий ишчилар фаолиятигача томошабин кўз олдида жонлансин деган қарорга келдик. 35 йилдан буён саҳна қурувчилари бўлиб ишлаб келаётган «Ҳурмат Белгиси» ордени нишондори Ш. Орифжонов ва А. Мажидов, саҳна ёритувчилари Қ. Охунов, Т. Умаров, Ш. Орифжоновларнинг хизматлари ҳам бекиёсдир. Шуларни ҳисобга олган ҳолда «Олтин тўй» спектаклини саҳналаштирдик. Мазкур асар сценарийсини бош режиссёр ёзди. Гапнинг қисқаси, юбилейимизга ташриф буюрган томошабинлар ушбу асар орқали театримиз тарихидан лавҳалар томоша қиладилар, унинг бугуни ва эртаси ҳақида тўлиқ тасаввурга эга бўладилар.

Суҳбатни махсус мухбиримиз олиб борди.

ИЛМИЙ АНЖУМАН

ЯҚИНДА Муқимий номидаги ўзбек давлат мусиқали драма театрида мазкур санъат даргоҳининг 50 йиллигига бағишланган илмий анжуман бўлиб ўтди. Ўзбекистон ССР маданият министрининг ўринбосари Т. Ғ. Шамсиев анжуманни очиб, театрнинг халқимиз қалбидан ўрин олган ажойиб анъаналари ҳақида сўз юритди. Сўнгра Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси М. Раҳмонов, филология фанлари доктори Ҳ. Абдусаматов, санъатшунослик доктори М. Қодиров ҳамда филология фанлари номзоди М. Абдураҳмонова «Тўхтасин Жалилов — Муқимий номли театр ташкилотчиси», «Театр саҳнасида Яшин драматургияси талқини», «Режиссурада анъана ва ворисийлик», «Театр ва Собир Абдулла» каби мавзуларда қизиқарли маърузалар билан чиқдилар.

Анжуман сўнггида санъаткорлар номидан жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист С. Пўлатов сўз олиб, коллективнинг амалга ошираётган ишлари ва театрнинг 50 йиллигига тайёргарлик тўғрисида гапириб берди.

Г. ҲУСАНОВА.

ФИДОЙИЛАРДАН БИРИ

ФАЙЗУЛЛА Аҳмедов камтар санъаткоргина эмас, ажойиб инсон ҳамдир. Гаплари содда, самимий. Кўнглида борини айтиб, беозор жилмайиб тураверади. Хуллас, у биринчи кўрган ва суҳбатлашган кишида ўзи ҳақида илиқ таассурот қолдирадиган одамлар тоифасидан.

Бўлғуси санъаткор Тошкентнинг Себзор даҳасида деҳқон оиласида туғилди. Адабиёт ва санъатга бўлган ишқибозлик унда ўқувчилик йилларидан бошланди. Дарслардан сўнг болалар партанинг устига парта ёки стуллар қўйиб, «қўлбола саҳна» қуришар, теварак-атрофни қизил бўлсин деб чироқни галстук билан ўраб қўйишарди.

Кунлардан бир куни мактабга урушдан қайтган бир йигит ўқитувчи бўлиб келади-ю, ўзларича ашула хиргойи қилиб юрган болаларга жон битади. Янги муаллим — Маъруф Қориев мактабда драма тўгараги ташкил этиб, унда Н. Сафаровнинг «Шарқ тонги», Уйғун ва И. Султоннинг «Алишер Навоий», К. Яшиннинг «Ҳамза», Б. Раҳмоновнинг «Юрак сирлари» пьесаларини саҳналаштиради. Бундай тадбирларни уюштириш ва унга ўқувчиларни жалб этишда Ф. Аҳмедов бош-қош, ўқитувчининг ўнг қўли бўларди.

У ўрта мактабни тугаллаши арафасида оилада «бош фарзандимиз қайси касбни эгалласа экан» деган гап кўтарилади. Ўғлининг орзу-ниятини илгаридан пайқаб юрган ота «артистликка ўқишга кирмайсан, бизнинг уруғимиздан артист чиққанмас, етти пуштимиз деҳқон ўтган», деб оёқ тираб туриб олади. «Отамнинг кўнглига қараб Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтига ўқишга кирдим», дейди актёр. «Ишонсангиз, ота-онасини қариялар уйига олиб бориб ташлаган тошмеҳр фарзандларни ёхуд болаларини тирик етим қилиб қўйган ота-оналар ҳақида эшитсам отамнинг юз-кўзига бирор марта тик боқмасдан ўтган болалигимни эслайман. Хуллас, бир амаллаб иккинчи курсни битирдиму, учинчи курсга ўтганимда тоқатим тоқ бўлиб, ўқишни ташлаб кетдим»...

Тўқимачилик ва енгил саноат институтида ўтган икки йил мобайнида Ф. Аҳмедов санъатга янада қаттиқроқ меҳр боғлади, санъатсиз яшай олмаслигини тушуниб етди. Чунки институтда драма тўгараги бўлиб, уни Ўзбекистон ССР халқ артисти Саъдихон Табибуллаев бошқарарди. Тўгаракда санъатга қизиққан студентлар фаол қатнашардилар. Жумладан, Ф. Шиллернинг улар ижросида намойиш этилган «Қароқчилар» спектакли олий ўқув юртлари талабаларининг шаҳар кўрик-конкурсида ижобий баҳоланади.

1958 йилда Ф. Аҳмедов Тошкент театр ва рассомлик санъати институтига ҳужжат топшириб, қайтадан талаба бўлди. Ота эса ўғлининг инженерликка ўқиётганлигидан хурсанд. Сир санъаткор биринчи курсни тугатаётганида очилади: уларнинг уйига ўн беш нафар талаба билан институт ўқитувчиси, СССР халқ артисти Раззоқ Ҳамроев ташриф буюради. Гап нимада эканлигидан воқиф бўлган ота «ҳа, барибир ўз билганингдан қолмабсан-да» дейди ўғлига...

Файзулла аканинг театр ва рассомлик санъати институтига қабул қилиниши айни пайтда уни Муқимий театри билан чамбарчас боғлаб қўйди. У мандат комиссиясидан ўтгандан бир-икки кун кейин газетада Муқимий театрига ёш актёрлар конкурс асосида қабул қилиниши ҳақидаги эълонни тасодифан ўқиб қолади. Сабаби, ўша йиллари жумҳурият мусиқа театрларига ёш, иқтидорли санъаткорлар етишмай, институтда Муқимий театри учун актёрлар тайёрлайдиган алоҳида курс ҳам очилган эди. Унинг омади чопиб мазкур курсда ўқиди ҳамда театрга ишга қабул қилинди. Ўзида иштиёқ бўлганлиги учун елиб-югуриб ўқир ва ишларди. Вақтнинг етишмаслигидан қийналган пайтлари ҳам бўлди. Кўпроқ театрда банд бўлиб баъзан ўқишдан қолиб кетар,сўнг «мендан имтиҳон олинг», деб институт ўқитувчиларининг орқасидан югуриб юрар ёки аксинча, театрга ишга келолмай қолса танбеҳ эшитарди. Ф. Аҳмедов азбаройи санъаткор бўлиш учун тишини тишига қўйиб ҳамма қийинчиликларга чидади. 1959 йили Москвада ўтказилган ўзбек адабиёти ва санъати кунларида қатнашиб, «Жон қизлар» спектаклидаги Султон роли билан ўзига билдирилган ишончни оқлади.

Институтни битиргач, театр саҳнасига турли қаҳрамонларни олиб чиқди. Исмоил кўса (актёрнинг илк роли), Герцог Орсино, Самандаров, Мели, Сатторов, майор Биков, Вардаманака, Тоштемир, Бойтемир, Жайноқ ботир, Бобохон, Азизхон, Нукус, Хўжа Муҳаммад Эшон Қошғарий каби роллар туркумини яратишда у ҳамиша устози Раззоқ Ҳамроев ўгитларига суянди, ҳаётда ҳам, ижодда ҳам ундан жуда яхши фазилатлар ўрганди, фидойиликни мерос қилиб олди.

Тиниб-тинчимас ижодкорни ҳозир ҳам ҳали театрда, ҳали радиода, ҳали телестудияда учратасиз. У йигирма йилдан буён «Табассум» радиожурнали эшиттиришларида фаол қатнашиб келади. Ўзбекистон радиоси қошидаги Дони Зокиров номли оркестр билан ҳамкорлик, «Алишер Навоий», «Абадият қонуни» каби қатор видеофильмларда салмоқли роллар ижро этиш, «Ўзбекфильм» киностудиясида бадиий фильмларга овоз бериш... Яқинда томошабинлар уни Бобур ҳақидаги кўп серияли видеофильмда Дарвешов ролида кўрадилар.

— Ижодкорнинг томошабинга манзур бўладиган роллар ижро этишдан бошқа орзуси бўлиши мумкинми?— дейди Файзулла ака.— Шундай бир бақувват саҳна асари яратилсаки, унда ижодий юк бошдан-охир битта қаҳрамонга тушса. Шунингдек, драматургларимиз алоҳида бир актёрга мўлжаллаб асар ёзсалар, мен жон-жон деб унда қатнашган бўлардим. Театрга келганимдан бери марҳум кулги дарғаси Сойиб Хўжаевга мўлжаллаб ёзилган «Тошболта ошиқ»дан бошқасини эслолмайман.

Санъаткор сўзларини тинглarканман, унинг ғайратини ич-ичимдан эътироф этаман. «Бақувват бир саҳна асари яратилса, унда жон-жон деб қатнашардим», деган сўзларни ўттиз икки йилдан буён ижодий изланиб келаётган 54 ёшли актёр айтаяпти. Мен эса унинг ўз касбига фидойилиги, ҳар қандай унвонларга ва мукофотларга муносиблиги ҳақида ўйлайман.

Г. ЙЎЛДОШЕВА.

СУРАТДА: Файзулла Аҳмедов (чапда) «Гул ва Наврўз» спектаклида Нукус ролида, Гул—Меҳри Бекжонова.

М. НАЗАРОВ тасвирга туширган.

• *Буюк ғалабанинг 45 йиллиги олдидан* •

ХАЛҚ БИЛАН БИРГА

УЛУҒ ВАТАН УРУШИ ЙИЛЛАРИДА ЖАНГГОҲ ОРТИДА ТУРИБ ҒАЛАБАНИ ЯҚИНЛАШТИРИШГА ҲИССА ҚЎШГАН ЗИЁЛИЛАР БИЛАН ДАВРА СУҲБАТИ

Фронт учун ҳарбий техника ва ўқ-дори, озиқ-овқат ва кийим-кечак, бошқа кўпгина нарсалар зарур эди. Уларни жанггоҳ ортида туриб дастгоҳларда ишлаган хотин-қизлар, ўспирин ва кексалар етказиб берарди.

Ягона жанговар истеҳкомга айлантирилган мамлакатимизда фронт орқасини мустаҳкамлашга ишчилар. деҳқонлар билан биргаликда зиёлилар ҳам катта улуш қўшганлар. Улар Ватан бошига оғир кун, мусибат тушган вақтда ҳақиқий халқ зиёлилари эканликларини амалда исботладилар. Инженер ва агрономлар, муаллим ва санъаткорларнинг Қизил Армия сафига қўшилишга интилганликлари, уларнинг анчагинаси бу мақсадларига эришганликлари холда мудофаа эҳтиёжлари зиёлиларнинг фронт орқасида бўлишлари заруратини туғдирди. Улар бу ерда туриб Буюк Ғалабани яқинлаштирдилар. «Тошкент ҳақиқати» ва «Ташкентская правда» рўзномалари томонидан уюштирилган давра суҳбати иштирокчилари ана шу ўчмас хотираларини ёдга олдилар....

А. АКБАРХЎЖАЕВ: — 1941 йилда мен мактабга директорлик қилардим. Уруш бошлангандан сўнг Ўзбекистон Компартияси Марказкўмига чақириб қолишди. Бу ерда машина трактор станцияларида эркаклар ҳарбий хизматга чақирилгандан сўнг аҳвол оғирлашиб кетганлигини айтишиб, Оҳангарон ноҳиясидаги МТСда ишни йўлга қўйиш вазифасини топширишди.

1942 йил бошида мени МТС сиёсий бўлими бошлиғи қилиб тасдиқлашди. Аҳвол кутилганидан ҳам мушкул экан. Аниқлашимча 122 та тракторнинг 60 тасигина ишга яроқли экан, холос. Бунинг устига ёқилғи йўқ эди. Ҳозир ўта кулгули туюлиши мумкин. Лекин ўшанда тракторни... тараша ёқиб юргизиш фикри жиддий муҳокама қилинганди.

Хуллас, зарур чораларни кўра бошладик. Куну тун колхозларда бўлиб, бу ерда қолган хотин-халаж, ёшу-қариларга қўлдан келганча ёрдам беришга ҳаракат қилардик. Механизаторлар етишмаслигини ҳисобга олиб 40 нафар хотин-қизни тўплаб, тракторчилар курсини очдик. Баҳорда бор ерларни тракторда ҳайдаб чиқдик. Бир амаллаб уруғлик топиб буғдой, бошқа ғалла экинлари экдик.

Бир куни бизга 120 тонна ёқилғи келаётганини айтишди. МТСда эса 40 тонна ёқилғи сиғадиган идишлар бор эди. Дарҳол ертўлалар қазишга киришдик. Ўша жойда ёқилғини сира исроф қилмай сақлаганмиз.

Б. А. КАИПОВ: — «Ватан хавф остида!» шиори ўртага ташланиши билан жумҳуриятимизнинг 200 минг нафар йигит-қизи фронтга кетди. Бу комсомолларимизнинг учдан икки қисмини ташкил этарди. Мен Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг котиби эдим. Фронт ортида қолган ёшлар, асосан қизлар жасорат кўрсатиб меҳнат қилардилар. Шаҳардагилар мудофаа корхоналарида, қишлоқдагилар дала ва фермаларда қаҳрамонона ишладилар. Комсомоллар шахсий жамғармаларини ҳам мудофаа фондига топширардилар. Адабиётдан, кинофильмлардан «Ўзбекистон комсомоли» бронепоезди ёшлар тўплаган маблағ ҳисобига қурилиб, Улуғ Ватан уруши саҳифаларида ўчмас из қолдиргани яхши маълум.

А. АЛИМОВ: — Душман устидан ғалаба жанг майдонларида, фронт орқасидагина эмас, илмий лабораторияларда ҳам таъминланди. Уруш йилларида жумҳуриятимиз шароитида дон етиштиришни кўпайтириш муаммолари билан шуғулланишгани маълум. Ўша пайтда илм-фан соҳиблари ўртасидаги муҳитни мендан ҳам Мирвали ака Муҳамаджонов яхши биладилар. Улар қишлоқ хўжалиги фани бўйича ўзбеклар ичида биринчи фан номзоди, кейинчалик фан доктори ва яна биринчи академик бўлганлар. Улар ўз хотираларидан гапириб берсалар айни муддао бўларди.

М. МУҲАМАДЖОНОВ: — Ўзбек олимларининг фронт орқасини мустаҳкамлашга қўшган ҳиссалари катта. Улар мамлакатимизнинг бошқа жойларидан кўчириб келинган корхоналарнинг ақл бовар қилмайдиган муддатларда қурол-аслаҳа, ўқ-дори ишлаб чиқаришини таъминладилар. Уруш йилларида энергетикамиз жадал ривожланди. Биз табиий бойликларни қидириб топишни яхши йўлга қўя олдик. Фронтга кўпроқ озиқ-овқат етказиб бериш мақсадида пахта майдонларини бирмунча камайтириш ҳисобига бўлса ҳам ғалла етиштиришни кўпайтирдик.

Айтингчи, бирор кишига бугун тошбақа гўштидан таом тайёрлаш мумкин деса ишонармикан? Уруш йилларида унинг гўштидан парҳез таомлар тайёрлаш йўлга қўйилган эди.

Ш. ГАДОЙБОЕВ: — Мамлакатимизнинг ғарбий сарҳадларида оғир, қонли урушлар борарди. Лекин мислсиз қирғинлар ҳам ҳаётни тўхтата олмас экан. Болалар туғилар, улар вояга етар, мактабга қатнар эдилар. Раҳбарларимиз урушнинг энг машаққатли даврларида ҳам муаллимларни ҳарбий хизматга чақирмасдан менимча жуда узоқни кўзлаб иш қилганлар. Немислар Ватанимизга бостириб кирганларидан сўнг икки укам армияга кетди. Мен Яккабоғда ишлар эдим. Ҳарбий комиссариатда болаларни ўқитиш қўлда қурол билан жанг қилишдек муҳимлигини тушунтиришди. Кўп ўтмай вилоятимиз қишлоқ ноҳиясига халқ маорифи бўлими мудири қилиб тайинлашди.

Муаллимлар аҳволи оғир эди. Амалда ойда бериладиган икки буханка нон учун уч сменалаб дарс беришга тўғри келарди. Бироздан сўнг ўқитувчиларнинг турмуш шароитларини яхшилаш ҳақида ҳукумат қарори чиқди. Биз истеъдодли муаллимларни ишга жалб қилиш имкониятига эга бўлдик. Ғайратий домла, Субутой Долимов сингари таниқли адиб ва олимларимиз ҳам ёшларимизни ўқитгани келишди.

Уруш йилларида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мактабларимиз ишини маъқуллаган қарори қабул қилинган.

Ҳ. ОРИПОВ: — Ҳа, ўша пайтда ўқитувчилар етишмасди. Масалан, менга бошқа фанлардан дарс беришга тўғри келган. Шу билан бирга биз муаллимларга ҳарбий таълимдан дарс бериш вазифаси ҳам юклангани. Юқори синф ўқувчиларини Совет Армияси сафига тайёрлардик.

Р. РЕЗЯПОВА: — Мен сизларнинг ўқувчиларингиз ёшида эдим. Дарсдан бўшадик дегунча душман вақтинча босиб олган жойлардан кўчириб келтирилганлар, ярадорлар даволанаётган госпиталларга шошилардик. Улардан қўлимиздан келган ёрдамни аямасдик. Уруш, очарчилик, етишмовчилик даврида одамларимизнинг саховати, инсонпарварлигини эслаб ҳайратга тушаман. Биз уйма-уй юриб етим болаларга озиқ-овқат, кийим-кечак тўплардик. Бирор хонадонда илтимосимизни ерда қолдирганларини эслай олмайман. Одамлар сўнгги парча нонини ҳам биродарлари билан бўлишишга тайёр эдилар. Уруш даврида мактабимиз ҳарбий госпиталга бўшатиб берилган эди. Биз вокзалга чиқиб ярадорларни кутиб олардик.

Биз, ёшлар фронтга боришни жуда-жуда хоҳлардик. Отам ҳарбий комиссар бўлган. У уруш болаларнинг иши эмас, деб гапимни эшитишни ҳам хоҳламасди. Шунда тўғри Сталинга хат ёзишга қарор қилдим. Москвадан Қизил Армияга чақириш ҳарбий комиссариатлар иши деган жавоб олдим. Шундан кўп ўтмай мақсадимга эришдим. Ўқчи рота аскарлари қаторида жангга тушдим.

Б. ТОШМАТОВ: — Мен болалар уйида тарбияланганман. Биринчи бор бўйнимга қизил галстук тақиб, пионерсан дейишгандаги қувончимни кўрсангиз эди. Ҳозирги ёшлар буни эшитишганда бепарво бўлишлари мумкин. Лекин биз Октябрь, социализм қадриятларига ишонардик. Шунинг учун Ватан, халқдан жонимизни ҳам аямасдик.

Мен чегарачилар ҳарбий билим юртини тугаллаб, хизматни давом эттириш учун қисмга йўл олдим. Уруш бошланганда чегарада хизмат қилардим. Душманнинг биринчи зарбасига дуч келдик. Кейин Москва мудофааси, Кавказни ҳимоя қилиш, Украинани озод этиш учун бўлган жангларда қатнашдим.

Юксак эътиқод, мамлакатимиз халқлари ўртасидаги дўстлик Ғалаба пойдевори бўлди, дейишга асосимиз бор. Менинг ротамда 150 аскар хизмат қиларди. Улар турли миллатга мансуб эдилар. Бироқ урушнинг энг оғир дамларида ҳам жангчиларимиз бир-бирларига хиёнат қилмаганлар, ўзларини ягона давлатнинг фарзандлари деб билганлар. Биз бу қадриятларни унутишга ҳақимиз йўқ.

Давра суҳбатида уруш ва меҳнат ветеранлари вилоят кенгашининг фаолларидан **О. НОСИРОВ, Н. АҲМЕДОВ**лар ҳам хотираларини гапириб бердилар.

Бу дил сўзлари замирида фронт ортидаги зиёлиларнинг машаққатли меҳнати, фидойиликлари, қувонч ва ташвишлари ётибди. Улуғ Ватан Урушида қозонилган Ғалабанинг 45 йиллиги арафасида уларнинг жасоратига яна бир бор таъзим бажо келтириш бизнинг бурчимиздир.

Давра суҳбатини Адолат НОСИРОВА ёзиб олди.

Суратда: давра суҳбати иштирокчилари.

• *Бўстонлиқ:*

ОҒИР КУНЛАР ОРҚАДА ҚОЛДИ

Халқимизнинг нақадар камтар-камсуқумлиги бошига кулфат тушганда ҳам яққол сезилиб туришига яна бир карра ишонч ҳосил қилдим. Жабрланган хонадон эгаларидан ёрдам қай тарзда берилпти, пулдан ташқари иссиқ овқат, кийим-бош, кўрпа-тўшак ва бошқа зарур буюмлар келтириб беришдими? деб сўраганимда «Ўғлим (ёки ука) ўзимиз болачақамиз билан соғ-омон қолдик, шунга худога шукур қилиб юрибмиз, ёрдам ҳам етарли» дейишдан нарига ўтишмади. Албатта, куракдан тортиб ҳокандозгача олиб, челак ва замбилларда уйларидаги лойни ташиётган каттаю-кичикни ишдан қолдириб саволлар бераверишга ҳожат йўқ эди. Одамлар шундоқ ҳам эзилган, ётиштуришларининг тайини бўлмаганидан чарчагандилар.

Ўша кунги табиий офатнинг қандай юз берганини айниқса «Қизилту» ва «Ленинград» колхозлари аҳолиси ҳеч қачон унутолмасалар керак. «Қизилту» колхозининг Янгиовул қишлоғига табиий офатни бартараф этиш ноҳия штабининг матбуот маркази ходимлари билан бордик. Шу марказ ҳақида икки оғиз сўз юритмоқчиман. Унинг раҳбари Абдумалик Ҳаитовнинг айтишича, матбуот ва «Билим» жамиятининг ходимлари, ноҳиянинг кўзга кўринган меҳнаткашларидан тузилган бу гуруҳнинг фаолияти офат юз берган жойларда тушунтириш ишлари олиб бориш, халққа далда беришдан иборат экан. Бу ишларнинг нимага кераклигини кейин билиб қолдим. Фалокат юз бергандан кейин бу ерларга қандайдир «жонкуяр» бегоналар келиб, тушкунликдаги халқни партия қўмитаси ва унинг раҳбарларига қарши қайрамоқчи бўлган эканлар. Янгиовул қишлоғиликлар бундай воқеалар ҳам содир бўлганлигини эътироф этишди. Бировнинг бошига тушган кулфатга бу йўсинда «шерик» бўлиш яхши одамларнинг иши эмас.

Қишлоқ оқсоқоли Турсунбой Алменовни Паркент ноҳиясидан келган кўчма дўконларни, Сирдарё вилоятидан юборилган вагон-уйларни жойлаштираётганида учратдик.

— Турар-жойлардан ташқари ферма, уруғлик ва дон сақлаш омборлари, мактаб, боғчалар ҳам қаттиқ шикастланди, — дейди Турсунбой оға. — Икки кун давомида йўлларни очиб, уй ичларига, ертўлаларга тўлиб кетган қуйқа лойни чиқариб ташлаган эдик. Бугун туни билан ёққан ёмғирдан уй-жойларга яна лойқа сувлар оқиб кирди. Шунга ҳам қарамай ноҳия коммунал-хўжалик бошқармаси томонидан юборилган техника воситалари тинимсиз ишлаб турибди. Ариқлар кенгайтириляпти, йўллар ва кўприклар тикланмоқда.

Оилаларга жон бошига қараб 50 сўмдан 100 сўмгача ёрдам пули берилди. Айниқса, Қизил ярим ой жамияти ва вилоят граждан мудофааси томонидан кўрсатилаётган ёрдам анча салмоқлидир.

«Қизилту» колхозининг чорвачилик фермасидаги аҳвол аянчли эди. Молхоналарнинг асосий қисми умуман яроқсиз бўлиб қолган. Сел оқими шу ферма юқорисидаги сойлардан келган. Сал пастроқдаги Паркент канали тагидан ўтувчи сел йўлига сиғмаган сув канал устидан ўтиб, катта йўлни кесиб янги қурилаётган мактаб биноси ва турар-жойларга уриб кетган. Сув қанчалик кучли келганини бир неча тонналик бульдозер эллик метрдан ошиқ жойга сурилиб қолганлигидан тасаввур қилиш мумкин. Ферма атрофида яшовчилар қулаб кетган турар-жойларидан вагон уйларга кўчиб ўтишибди.

Ферма мудири Кенжабой Назарбеков билан суҳбатимда қуйидагиларни гапириб берди:

— Ёшим элликдан ошган, мен ҳам, бошқа қариялар ҳам бундай кучли сел тошқинини ҳеч кўрмаганмиз. Ҳар йили ҳам сел келади. Лекин бу йилгиси олдингиларидан юз баробар ваҳималироқдир, десам муболаға бўлмас. 173 та қорамолимиз нобуд бўлди. Сигир соғиладиган 2 тагина сарой қолди. Улар ҳам ишлатишга ярайдими-йўқми — номаълум.

20 та хонадоннинг ярми умуман бузиб ташланмоқда. Колхоз маъмурияти иссиқ кийимлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланиб турибди. Тиббий ёрдам машиналари ҳамма вақт тайёр ҳолда.

Одамларимизга жумҳурият президенти И. А. Каримов, Министрлар Совети раиси Ш. Р. Мирсаидов ва биринчи ўринбосари И. Х. Жўрабеков, вилоят партия қўмитасининг саркотиби С. Мамарасулов, вилоят ижроия қўмитасининг раиси С. Сайдалиевлар шу ерга келиб ҳол-аҳвол сўраганлари менимча энг катта далда бўлди. Оддий халқнинг офат юз берган вақтда йўқланиши кишилар кайфиятига кўтаринкилик ва яхши руҳ бағишлар экан.

Табиий офат оқибатларини тугатиш бўйича тузилган ҳукумат комиссияси аниқ тадбирлар ишлаб чиқиб, йўл ва қурилиш ташкилотларига, коммунал хўжалиги, озиқ-овқат савдоси, умумий овқатланиш ва қатор бошқармаларга вазифалар белгилаб бердилар. Топшириқлар қай йўсинда бажарилаётганлигини назорат этмоқдалар.

«Ленинград» колхозининг 30-мактабидаги аҳволни кўриб жуда ачиндик. Бу ерда лойқа сув синфхоналарининг дераза токчаларигача кўтарилган, лойга ботган китобларга раҳминг келади. Тошкент шаҳри, Калинин ноҳияси ва Бўстонлиқ ноҳияси коммунал хўжалиги бошқармаларидан келган сув тортиш машиналари кеча-кундуз ишлашларига қарамай ҳали тўпиққача лойқа сув мавжуд эди. Ноҳия халқ таълими бўлими мудири Собит Маткаримов талафот кўрган ўқитувчиларга 100 сўмдан ёрдам пули ажратганларини, офатни бартараф этишда ёрдам берганларга қўшимча 50 сўмдан берилишини айтди. Мактаб директори Т. Орипов эски бинога ва колхоз идорасидаги тўртта хонага парталар ўрнатилиб, ўқишни давом эттираверишларини гапирди. Ўзи 530 ўринга мўлжалланган бинода 1150 дан ортиқ ўқувчи таълим олаётганлиги, энди бу аҳволда янада қийинчиликларга дуч келишларини яширмади.

«Ленинград» колхозининг Қўшқўрғон қишлоғида Чирчиқ, Тошкент шаҳарлари, Оржоникидзе ноҳияси кўчма дўконларининг аҳолига унумли хизмат кўрсатаётганининг гувоҳи бўлдик. Бу қишлоққа ноҳия марказидан келиш учун ҳозирда ўнлаб километр ортиқча йўл босиш керак. Сабаби умумий узунлиги 18 километр масофани ташкил қилувчи асосий ва 45 километрга яқин ички хўжалик кўчалари ва 4 та кўприк умуман яроқсиз ҳолга келиб қолган.

Асосий талафот кўрган «Қизилту» колхозида 500 та хонадон, иккита мактаб ва битта боғча, «Ленинград» колхозида 650 га яқин хонадон (400 таси оғир), иккита мактаб ва иккита боғча, Фрунзе номли колхозда 87 хонадон ва битта мактаб қаттиқ шикастланди. Бундан ташқари фермалар, кутубхона, дўконлар, омборхоналар ҳам ишдан чиқди.

Табиий офатни бартараф этиш учун бор имкониятлар ишга солиняпти. Келгусида бундай табиат ҳодисаси такрорланмаслиги учун эса қўшимча 4 та сел йўли қурилиши бошлаб юборилди. Ҳукуматимиз бу ишлар учун 6 миллион сўм пул ажратди.

Шу ўринда табиатнинг инсонлар бошига яна шундай кулфат «инъом» этишини инкор қилмаган ҳолда, бошқа жойларда ҳам селнинг олдини олиш учун нима ишлар қилиниши кераклиги тўғрисида мутахассислар фикр билдирсалар мақсадга мувофиқ бўларди.

Рустам ШОЖАЛИЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

● **Суратларда: тошқин оқибатлари тугатилмоқда. Ўрта Осиё мусулмонлари дини назорати бошқармаси вакиллари табиий офатдан зарар кўрганларга хайри-эҳсон топшираяптилар.**

А. ЗУФАРОВ суратга туширган.

ЧИРЧИҚ ЯНГИЛИКЛАРИ

ЛЕНИН ВА МУЗИКА

Чирчиқ шаҳрининг марказий кутубхонасида В. И. Ленин туғилган куннинг 120 йиллигига бағишлаб катта кўргазма ташкил этилди.

Ана шундай кўргазма шаҳардаги «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасининг маданият саройида ҳам ташкил этилди. Унинг бўлимларидан бири Ульяновлар оиласининг музика маданиятига бўлган муносабати ҳақида ҳикоя қилади. У «Ленин ва музика» деб номланди.

Т. СИХАРУЛИДЗЕ.

• • •

БАЙРАМ ҲАЛИ ТУГАГАНИ ЙЎҚ

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА баҳор байрами — Наврўзни нишонлаш ҳали тугагани йўқ. Яқинда Чирчиқдаги энг йирик автокорхоналардан бири — иккинчи автохўжаликнинг ҳайдовчи ва хизматчилари ҳам шу муносабат билан йиғин уюштиришди. Тонгда соат бешдан бошланган айём тадбирида хонанда созандалар бўлишди, масжид имомлари ўзларининг яхши сўзларини айтишди.

Н. ЗОИИРОВ.

• • •

• *Ҳамкасблар қутлови*

ТИЛШУНОС ОЛИМ, ПЕДАГОГ ВА ЖУРНАЛИСТ

ШУ КУНЛАРДА ўзининг олтмиш ёшини қарши олаётган олим ва журналист Ҳайдарали Узоқов Фарғона водийсининг Водил қишлоғида колхозчи оиласида вояга етди. Қишлоқ болаларининг аксарияти меҳнаткаш ва тиришқоқ бўлишади. Мактабдаги ўқув дастурларини тўла ўзлаштириш, дарсдан сўнг мол-ҳолга қараш ва далага чиқиб ота-онасига ёрдам бериш уларнинг кундалик юмушларига айланиб кетган. Ҳ. Узоқов ҳам болалигидан шундай муҳитда тарбияланди.

Бўлажак олим олий ўқув юртини тугаллаганидан сўнг Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номли Тил ва адабиёт, Улуғбек номли Фарғона педагогика, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қошидаги партия тарихи ҳамда А. Островский номли Тошкент театр ва рассомлик санъати институтларида ишлади.

Ҳ. Узоқов ўзининг ўттиз йилдан ортиқроқ ижодий фаолияти давомида 400 га яқин мақолалар эълон қилди. «Интернационал сўзлар луғати», «Водил шеваси морфологиясидан», «Жанубий Фарғона шеваларидан» каби қатор мақолалари, «Ўзбек тилшунослари» сингари китоблари фанимизни бойитишга катта ҳисса бўлиб қўшилди. Унинг «Жой номлари сўзлаганда» (1969), «Топонимларга саёҳат» (1967), «Шевалар фразеологиясидан» (1970) каби 50 дан ортиқ илмий мақолалари, «Ўзбек халқ шевалари луғати» (1971, ҳамкорликда), «Ширин сўз — жон озиғи» (1987) сингари китоблари ўзбек тили муаммоларининг муҳим томонларини илмий жиҳатдан тадқиқ қилишга қаратилган бўлса, «Ўқувчиларни буржуа пропагандасига қарши кураш руҳида тарбиялаш» (1987), «Гиёҳвандликка қарши қандай курашмоқ керак?» (1987) каби ўнга яқин рисолалари ёшлар тарбиясининг долзарб муаммоларини ёритишга бағишланган.

У таниқли педагог ҳамдир. Бу соҳада 38 йилдан ортиқ тинимсиз меҳнат қилиб келади. Яқинда жумҳурият мактабларининг юқори синфлари, ҳунар-техника билим юртлари ва техникумлар учун ўзи тузган дастур асосида Э. Ғозиев билан ҳамкорликда ёзилган «Оила этикаси ва психологияси» қўлланмасини нашрга топширди.

Ҳ. Узоқов жумҳуриятда танилган, қалами қайралган журналист ҳамдир. Дарвоқе Фарғона педагогика институтида кўп нусхали «Педагог» газетасини ташкил этишда қатнашиб, унга муҳаррирлик қилди. Эндиликда Тошкент автомобиль ва йўллар институтида чиқадиган «Автодорожник» газетасини «Муҳандис» деб номлашнинг ташаббускори ва муҳаррири бўлди. Унинг журналистик фаолиятида бир вақтлар ўзи ишлаган «Ўқитувчилар газетаси» ва «Ёш ленинчи» катта роль ўйнамоқда. Унинг қаламига мансуб «Ишққа иқрорлик» (1986), «Ўсмир биртойдими...» (1986), «Бахт юки оғир» (1986), «Оқланмаган ишонч» (1987), «Тарбияда кўз илғамас қирралар» (1987), «Бадҳазм овозлар» (1987), «Филологик телбалик» (1987), «Ошкора гапириш — маориф ислоҳоти талаби» (1988), «Омухта тил» (1989), «Айтишув» (1990) каби юзлаб публицистик ва танқидий мақолалар жамоатчилик диққатини тортди.

Биз сермаҳсул олим, тажрибали педагог Ҳ. Узоқовни 60 ёши билан табриклаб, унга узоқ умр ва ижодий муваффақиятлар тилаймиз.

Х. ПУЛАТОВ,
ЎзФА мухбир аъзоси, жумҳуриятда хизмат кўрсатган фан арбоби.

Т. АБДУЛЛАЕВ,
Тошкент автомобиль ва йўллар институти доценти.

Фаолларга таяниб

БИР НЕЧА йилдирки, мактаб ислоҳоти ҳақида гапириб келамиз. Унинг муҳим бўғинларидан бири — тарбия ишини қайта қуришдир. Бу вазифани ота-оналар, маҳалла фаолларининг иштирокисиз амалга ошириб бўлмайди. Жуда кўп жойларда шуни билишади-ю, лекин амалда риоя этишмайди.

Чирчиқ шаҳридаги Алишер Навоий номли 2-ўрта мактаб бундан мустасно. Бу ерда ўтадиган ҳар бир тантанага муаллимлар билан биргаликда ота-оналар бошқош. Айниқса, совет армияси, халқаро хотин-қизлар кунларига бағишланган байрамларда, Наврўз айёмида бу ҳол яққол сезилди. Турли учрашувлар чоғларида яхши-яхши таклифлар ўртага ташланди. Долзарб муаммолар ҳал қилинди.

Хусусан, ўтган йили бир гуруҳ ота-оналар ўқувчиларни фақат мактаб тўгаракларига эмас, Чирчиқдаги катта-катта маданият саройларидаги тўгаракларга ҳам жалб этиш керак, деган истакни билдиришди.

Маъмурият шаҳар маданият бўлими билан бу масалани дарҳол ҳал этди. Эндиликда ўқувчиларнинг 80 фоизи пионерлар, кимёгарлар саройларида шуғулланмоқдалар. Мактабда қизлар клуби ҳам мавжуд. Унга тажрибали ўқитувчи И. Қўрғонова раҳбарлик қилмоқда. Клуб аъзолари ўй-рўзғор юмушларига ўрганиб борадилар, ўзбек урф-одатлари ҳақида тушунча оладилар.

Яқинда етти келиннинг қайнонаси Шакархон ая Отажонова, врач Раъно Ғафурбекова ва бошқа касб вакиллари клубга таклиф қилиндилар. Эркин, самимий суҳбат пайтида улар фарзандларга фойдали маслаҳатлар бердилар.

— Бундай гурунглар тез-тез ўтиб туради, — дейди клуб раҳбари И. Қўрғонова. — давраларимизда О. Эгамбердиева, Ш. Зокирова, М. Убайдуллаева, Ж. Ризаева каби маҳалла комитети ҳамда хотин-қизлар кенгаши аъзолари ҳамиша ташкилотчилик қилишади.

Оила, мактаб, жамоатчилик бир ёқадан бош чиқариб ишлаётган бу мактабда тарбия самараси яққол сезилиб турибди. Ўтган йили шаҳар балоғатга етмаган болалар билан ишлаш инспекциясида бу мактаб ўқувчилари томонидан битта ҳам нохуш ҳол қайд этилмаганлиги бунга ёрқин мисол бўла олади.

Қ. ТОШБЕКОВ.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Р. — 03189. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д.—1781. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12